

Täysistunto

Torstai 7.11.2019 klo 16.00—19.28

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.28.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (18.00—19.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Antti Rinne
elinkeinoministeri Katri Kulmuni
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppaministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
työministeri Timo Harakka

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän samalla niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys sanan- ja mielipiteenvapaudesta (Jani Mäkelä ps)

Suullinen kysymys SKT 52/2019 vp

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

Keskustelu

16.01 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Sananvapauden tila Suomessa huolestuttaa. Mielipide, joka ei konkreettisesti tee kenellekään mitään pahaa, voi tuoda kohtuuttoman tuomion oikeussalissa. Täysin kestäväntö on se, että ihmiset eivät enää tiedä, milloin he kenties rikkovat lakia. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Korjaamisen sijaan hallitus on viemässä tätä asiaa vielä hullumpaan suuntaan. Oikeusministeri Henriksson lausui vähän aikaa sitten, että virkamiehiin kohdistuvan maalittamisen tulisi olla virallisen syytteen alainen rikos.

Me perussuomalaiset emme hyväksy uhkailua tai kunnianloukkausta. Ne kuitenkin kiellään rikoslaissa jo tällä hetkellä. Mitä hallitus tosiasiallisesti aikoo muuttaa? Aiotteko te nyt kieltää valtaapitävien arvostelun?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset puolustavat sananvapautta. Kysynkin oikeusministeriltä: Aiotteko te todella vielä kaventaa suomalaisten sanan- ja mielipiteenvapautta? Mitä ministeriönne oikein on puuhaamassa?§

16.02 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä aihe. Meillä on sananvapaus tässä hyvässä maassa, ja meillä on lainsäädäntö, joka myös kertoo siitä, mikä on sallittua ja mikä ei ole sallittua.

Nyt on valitettavasti ollut niin, että viime vuosina on ollut enemmänkin vihapuhetta esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Se ei ole ainoastaan suomalainen ilmiö, vaan sitä esiintyy kaikkialla Euroopassa. Sen takia myös Euroopan oikeusministereitten kokouksissa keskustellaan siitä, mitä tälle asialle voisi tehdä.

Arkipöytäkirja Mäkinen johti Suomessa viharikostyöryhmää — tässä viime vuonna ja keväällä tuli mietintö — ja tässä arkipöytäkirja Mäkinen johtamassa viharikostyöryhmässä tulitiin siihen lopputulokseen, että tämä maalittaminen pitäisi jollakin tavalla suitsia.

Itse ajattelen niin, että [Puhemies koputtaa] jos ryhdytään toimenpiteisiin, jotka loukkaavat mahdollisesti myös meidän virkamiehistön mahdollisuuksia tehdä sitä työtä, [Puhemies koputtaa] mitä heidän pitäisi tehdä, niin silloin meillä on velvollisuus myös puuttua siihen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla sitä V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri puhui vihapuheista. Vihapuhetta kuitenkin ei ole rikoslaissa. Sitä ei ole säädetty rangaistavaksi teoksi. Se on käsitteenä hyvin mielivaltainen. Usein rikosnimikkeenä on käytännössä kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Nyt kuitenkin jopa poliisin ja syyttäjän mielipiteet siitä, mitä tällä rikosnimikkeellä tarkoitetaan, eroavat toisistaan. Eihän kansalaisella tällaisessa tilanteessa ole mitään mahdollisuutta tietää, mitä hänellä on lupa sanoa ja mitä ei.

Näin epämääräinen laki on täydellisen epäonnistunut. Onneksi perussuomalaiset ovatkin tänään jättäneet lakialoitteen, jossa vaadimme tämän lain täsmentämistä. Esitämme,

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

että rangaistavaksi jäisi selkeästi vain rikoksella uhkaaminen tai rikokseen yllyttäminen. Mielipiteen tai jopa tosiasioihin perustuvan tiedon jakaminen ei voisi enää olla rikos. Arvoisa ministeri, voitteko te tukea tällaista kaikkien suomalaisten ja Suomessa asuvien mielipiteenvapautta tukevaa lakialoitetta?

16.05 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulen tutustumaan tähän teidän lakialoitteeseen. Lähdän siitä, että olette myös tutkineet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjauksia, kun olette sitä miettineet. Nimitäin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut, että poliittista puhetta ei saa rajoittaa ilman pakottavia syitä, mutta vihapuheet, jotka saattavat loukata henkilöitä tai henkilöryhmiä, eivät tuomioistuimen mukaan kuitenkaan ansaitse sananvapauden suojaa. Meidänkin Suomessa on pidettävä kiinni siitä, että noudatamme Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjauksia.

16.05 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiihottaminen kansanryhmää vastaan löytyy rikoslain luvusta nimeltä ”Sotarikokset ja rikokset ihmisyyttä vastaan”. Tämä on melko järeä luonnehdinta sille, että kansalainen sanoo somessa rumasti jostakin herkkähipiäisestä vähemmistöstä. [Vasemmalta: Miksi pitää sanoa rumasti?] Voidaan jopa sanoa, että tällainen luokittelu vähättelee oikeita rikoksia ihmisyyttä vastaan ja niiden uhreja. Laki myös aliarvioi ihmisten harkintakykyä. Somekommenteista eivät kiihotu muut kuin syyttäjät, vihervasemmisto ja media. [Vasemmalta: Ohhoh!] Nuiva suhtautuminen maahanmuuttoon kyllä leviää ja lisääntyy, mutta tämä on seuraus maahanmuuton haitoista, ei siitä, että joku puhuu niistä. Arvoisa ministeri, uskotteko te vakavissanne, että mielivaltaisella sensuurilainsäädännöllä voidaan parantaa keskusteluilmapiiriä ja lujittaa luottamusta oikeusvaltioon? [Puhemies koputtaa] Mitä teille merkitsee sellainen länsimainen ideaali kuin ilmaisunvapaus?

16.07 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon vilpittömästi, että myös edustaja Halla-aho tietää, että meillä on sananvapaus tässä maassa. Meillä on edelleen sama lainsäädäntö voimassa, joka oli jo voimassa myös silloin, kun perussuomalaisten Jari Lindström oli oikeusministerinä. En muista, että siihen aikaan olisi nostettu näitä kysymyksiä tässä salissa kertaakaan. Se on hyvä muistaa. [Leena Meri: Siihen löytyy myöhemmin syy, miksei! — Paavo Arhinmäki: 20 kansanedustajaa! — Puhemies koputtaa]

Meillä on hallitusohjelmassa hyviä kirjauksia siitä, miten pyritään vaikuttamaan niin, että saataisiin maalittamista vähennettyä tästä hyvästä maastamme. Sen sijaan meillä ei ole minkäänlaisia kirjauksia siitä, että ruvetaan dekriminhalisoimaan kiihottamista kansanryhmää vastaan. Se ei ole tämän hallituksen linja. On myös niin, että rikoslaki säättää kiihottamisrikoksena rangaistavaksi rasistisen puheen sekä loukkaavat ilmaisut seksuaalisen suuntauksen vuoksi, ja tästä on pidettävä kiinni. [Vasemmalta: Kyllä, oikein!]

16.08 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella kokoomus profiloitui eniten sananvapauden rajoittamisessa. Puheenjohtaja Orpon perustama vihapuhetyöryhmä ja myöhemmin ministerin Häkkäsen oikeusministeriön kautta ajama vihapuhekampanja osoittivat pelottavalla tavalla, kuinka julkinen valta voi lainsäätämisen lisäksi aloittaa myös verovaroin rahoitettuja kampanjoita, joissa uhkaillaan

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

kansalaisia epämääräisesti. Ministeri Häkkäsen kampanjan ydinviesti oli: vihapuhe voi olla rangaistava. Tällaiset kampanjat ja ydinviestit jättävät kansalaiset hämmennyksen valtaan.

Haluaisin kysyä teiltä, oikeusministeri Henriksson: aiotteko te näitten lainsäädännöllisten toimenpiteiden lisäksi, joilla rajoitetaan sananvapautta, myös aloittaa tällaisia viime kauden tyyppisiä kampanjoita, joissa annetaan kansalaisille epämääräisiä viestejä vihapuheeseen liittyen? [Paavo Arhinmäen välihuuto]

16.09 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä uskon, että tässä maassa kaikki voisivat paremmin, jos olisi vähemmän vihapuhetta ja enemmän sellaista puhetta, josta ihmiset voivat hyvin. Minä uskon myös siihen, että maassa, jossa ei esiinny niin paljon vihapuhetta, voidaan paremmin, ja että kaikki voivat siitä paremmin. Minä toivoisin, että kaikki poliitikot tässä salissa miettivätkin sitä, millä tavalla me voimme kääntää tämä keskustelu joksikin hyväksi. Ei kai tarkoitus ole se, että pitäisi miettiä juuri niitä keinoja, millä tavalla eniten loukataan toista ihmistä. [Vasemmalla: Juuri näin! — Sebastian Tynkkynen välihuuto]

Tässä ei ole kyse siitä, että sananvapautta rajoitetaan. Minun mielestäni on äärimmäisen selvää, että me voimme olla eri mieltä eri asioista. Siitä pitää pystyä keskustelemaan, ja se on tärkeä demokraattinen perusperiaate. Meillä on sananvapaus, ja Suomi kuuluu niihin maihin, joissa sananvapautta on. [Sebastian Tynkkynen: Tuleeko kampanja? — Puhemies koputtaa] Me olemme kärjessä kaikissa tilastoissa, kun katsotaan sananvapautta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei tullut vastausta!]

16.10 Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sananvapaus on meidän suomalaisen ja meidän länsimaisen demokratian perusarvoja, ja samaan aikaan meillä jokaisella on vastuu siitä, miten tätä vapautta käytämme. Sananvapautta, ainakin oman ajatteluni mukaan, käytetään silloin väärin tai kyseenalaisella tavalla, jos sitä käytetään tahallaan toisen ihmisen loukkaamiseen, tai pahimmillaan toisen ihmisen tai ihmisryhmän ihmisarvon rikkomiseen tai kyseenalaistamiseen.

Havahduin joitakin aikoja sitten, kun sain lukiolaistytöltä viestin, jossa hän kertoi mielipiteensä erääseen asiaan, joka oli paljon poliittisessa keskustelussa. Hän sanoi siinä, että hän ei uskalla kirjoittaa tätä julkiselle Facebook-seinälleen sosiaaliseen mediaan, koska hän pelkää siitä tulevaa vihaista ja rumaa ja jopa uhkaava palautevyöryä. Ja näin ollen ajattelen, että sananvapauden pitää kuulua myöskin heille, jotka eivät ole äärimmäistä mieltä jostain tai eivät pidä kovin kovaa ääntä, tai jotka kokevat, että heillä ei ole sellaista suojamuuria, että kykenevät ottamaan vastaan tällaista vihapuhemyrskyä ja palautetta. [Puhemies koputtaa]

Nyt kysynkin hallitukselta ja oikeastaan koko eduskunnalta: mitä yhdessä voimme tehdä sen hyväksi, että keskustelukulttuuri Suomessa sisältäisi enemmän sydämensivistystä? [Kimmo Kiljunen: Loistavaa! — Eduskunnasta: Hyvä!]

16.11 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos myös edustaja Grahn-Laasoselle tästä erittäin hyvästä puheenvuorosta. Juuri näin meidän pitäisi miettiä, että millä tavalla me pystymme tekemään sellaisia toimia, miten me poliitikot ja me tässä salissa pystymme myötävaikuttamaan siihen, että jokainen voisi hyvin tässä maassa ja uskaltaa sanoa oman mielipiteensä, mutta uskaltaa myös men-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

nä keskusteluihin ilman sitä pelkoa, että joutuu maalittamisen kohteeksi. Tästä pitäisi keskustella. Minun mielestäni me olemme todella vakavassa tilanteessa, kun meidän syyttäjät, meidän poliisit ja meidän tuomarit kertovat siitä, että myös heitä kohtaan tulee tällaisia hyökkäyksiä, joiden tarkoituksena on saada heidät toimimaan niin, että asioissa ei edetä. Tähän meidän pitäisi puuttua, ja hallitus haluaakin tähän puuttua, ja sen takia tehdään tällä saralla paljon työtä.

16.12 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Grahn-Laasonen, upea puheenvuoro, täytyy sanoa. Minäkin saan paljon sähköpostia ihmisiltä, ja hyvin usein niissä sähköposteissa todetaan, että ethän kerro tätä minun tarinaani ulospäin, pelkään siihen liittyviä reaktioita. Tämä on asia, joka meidän täytyy kyetä kitkemään suomalaisesta yhteiskunnasta: demokratiassa, tasa-arvoisessa yhteiskunnassa, oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa ei kenenkään kuulu pelätä sitä, että käyttää sananvapautta oikein — ei toisia ihmisiä vastaan, vaan kertomalla asioista niin kuin ne ovat — niin kuin täällä on peräänkuulutettu myöskin perussuomalaisilta. Ja minä todella toivon sitä, että tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella me ihmiset, jotka täällä päätämme asioista, pidämme huolta siitä, että meidän poliittinen kulttuurimme on sellaista tulevaisuudessa, että arvostetaan ja kunnioitetaan ihmistä — ei haukuta, ei lytätä ryttyyn. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Puhemies koputtaa]

16.13 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen samaa mieltä pääministerin ja oikeusministerin kanssa näistä tavoitteista ja keskustelukuluttuurista: arvostetaan ihmistä, eikä tahallisesti ketään loukata.

Kysyisin teiltä, oikeusministeri: onko mielestänne tämä nykyinen lainsäädäntö, jolla rajataan uskonnonvapautta ja sananvapautta, esimerkiksi laki kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, riittävän selkeä, jotta kansalainen voisi tietää nämä lain rajat? Ja jos poliisi tulee perusteellisen arvion jälkeen erilaiseen johtopäätökseen kuin valtakunnansyyttäjä, niin herää kysymys, miten sitten tavallinen kansalainen voisi tietää, missä ne rajat menevät. Eli näettekö tarvetta tämän lainsäädännön täsmentämiseen?

16.14 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on tietysti niin, että yksittäisiin oikeustapauksiin en voi ottaa kantaa, mutta se on tietysti myös sillä tavalla, että meillä on tuomioistuinlaitos, joka tulkitsee sitä voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sen takia tähän mennessä me emme ole nähneet, että sellaista tarvetta olisi ollut. Nyt tietysti on seurattava oikeuskäytäntöä ja on myös seurattava, että minkälaisia tuomioita tulee tai ei tule, ja katsotaan sitten, onko sellaista tarvetta. Itse olen lähtenyt siitä, että meillä on nyt lainsäädäntö, ja tuomioistuin omassa soveltamisessaan ottaa kantaa siihen, täyttääkö joku teko sen rikoksen tunnusmerkistön vai eikö. Tässähän meillä on selkeä työnjako: lainsäädäntövalta kuuluu eduskunnalle, tuomiovalta kuuluu tuomioistuimille.

16.15 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On yksi asia vaatia ihmisiltä hyvää käytöstä somessa tai muualla suhteissa tavallisiin kansalaisiin, mutta on toinen asia puhua vihapuheesta ja maalittamisesta täällä. Päätöksentekijöiden tulee kestää arvostelua. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!]

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Vihapuhe-termin käyttö poliittisena lyömäaseena on kiihtynyt ennennäkemättömiin mittasuhteisiin, ja erityisesti tämä kohdistuu maahanmuutosta käytävään keskusteluun. Me saamme jatkuvasti kuulla vihapuhuvamme vain kertomalla selviä ja todennettuja tosiasioita: tilastoista saatavia euromääräisiä kustannuksia, poliisien ja tuomioistuinten tietoja, uutisia kouluista, kaduilta, Kelasta. Me siis vihapuhumme, kun kerromme ja vertaamme asioiden arvoja ja hintoja toisiinsa, vaadimme turvallisuutta ja vaadimme priorisoimaan.

Kysyn hallitukselta: Eikö teidän kannattaisi panna enemmän puhtia siihen, että huolehtisitte maahanmuuttopolitiikan kuntoon ja lopettaisitte niiden ihmisten vainoamisen, jotka nostavat epäkohtia esille ja ovat huolissaan Suomen ja suomalaisten asioista? Vai onko tämäkin vihapuhetta?

16.16 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen aivan keskeisenä tavoitteena on kitkeä suomalaisesta yhteiskunnasta eriarvoisuutta: eriarvoisuutta toimeentulonäkökulmasta, eriarvoisuutta erilaisten palveluitten näkökulmasta, sosiaali- ja terveystalouden tasaisemmasta jakautumisesta ihmisten kesken alueellisesti ja väestöryhmien kesken. Ne ovat tämän hallituksen aivan keskeisiä asioita. Tällä toiminnalla pyrimme siihen, että jokainen suomalainen kokee olevansa täysin osallinen suomalaisessa yhteiskunnassa ja voi kokea turvallisuutta, voi kokea osallisuutta tavalla, joka on positiivista.

Tämän hallituksen tavoitteina ei ole minkään väestöryhmän eikä minkään mielipidesuunnan lyttäminen millään tavalla. Minä olen eri mieltä teidän kanssanne maahanmuuttopolitiikkanne linjoista. Minä olen eri mieltä siitä, mutta se ei tarkoita sitä, ettenkö minä arvostaisi teidän mielipiteitänne tässä asiassa. Sitä on tarpeen kuunnella myöskin tältä puolelta, että minkä takia me olemme eri mieltä niistä asioista. Ja toivon todellakin, että päästään tässäkin salissa [Puhemies koputtaa] asialliseen keskusteluun näitten asioiden ympärillä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Riikka Purra: Oliko tämä asiatonta? — Puhemies koputtaa]

16.18 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me puhumme tässä salissa paljon kiusaamisesta. Me olemme kaikki olleet huolissamme siitä, miten me voisimme vähentää kiusaamista tässä maassa. Ehkä myös silloin, kun näitä keskusteluja käydään, voidaan miettiä itse sitä, olemmeko me tässä nyt viemässä eteenpäin semmoista maata, jossa toista ei kiusata, jossa jokainen saa olla sellainen kuin on omasta mielipiteestään tai omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan tai etnisestä taustastaan riippumatta.

Kyllä me olemme aika vakavassa paikassa siinä kohtaa, kun tämän maan poliisit, meidän juristit, meidän tuomarit vetoavat eduskuntaan ja hallitukseen, että me teemme maalittamiselle jotain, koska tällä hetkellä jo oikeusvaltion toiminta on vaarantumassa sillä, että tätä maalittamista jatkuvasti tehdään enemmän. Tämä ei ole hallituksen näkemys, tämä on tämän maan poliisien, juristien ja tuomareitten näkemys. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei varmasti ole!] He ovat meihin vedonneet. Ja tämän takia kysyisinkin hallitukselta: miten tämä vetoamus nytten hallituksessa kuullaan?

16.19 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Kiitos edustaja Karille tästä kysymyksestä. Tämä asia menee eteenpäin nyt niin, että me yhdessä oikeusministerin ja sisäministerin kanssa mietimme niitä toimenpiteitä, joilla paremmin kuin tänä päivänä pystytään vaikuttamaan järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittami-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

seen. Meillä on myös ministerityöryhmä, jota itse vedän, ja myös siinä työryhmässä on tarkoitus käydä tätä kokonaisuutta nyt läpi. Itse olen esittänyt sitä, että yksi keino tässä voisi olla myös se, että esimerkiksi laitton uhkaus olisi virallisen syytteen alainen rikos, mikä myös tarkoittaisi sitä, että poliisin, tuomarin tai syyttäjän, joka joutuu tällaisen maalittamisen kohteeksi, ei tarvitsisi itse nostaa syytettä, vaan virallinen syyttäjä hoitaisi sen. Tämä olisi yksi keino, mutta tämä on nyt selvityksen alla, ja hallitus tulee puuttumaan tähän asiaan. Ei ole hyvä asia, että meidän demokratiaa [Puhemies koputtaa] yritetään horjuttaa maalittamisella. [Vilhelm Junnila: Mallia Valko-Venäjä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myös liikenne- ja viestintäministeri Marin.

16.20 Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että tässä salissa käydään vakavaa keskustelua vihapuheesta, maalittamisesta, siitä millä tavalla tämä vaikuttaa sananvapauteen. Me tiedämme, että on myös tapauksia, joissa toimittajia, median edustajia on systemaattisesti maalitettu, pyritty vaientamaan, ja tämä, jos joku, kaventaa sananvapautta, kaventaa tämän yhteiskunnan peruspilareita, niitä perusteita joiden puitteisiin myös demokratia hyvin vahvasti rakentuu. Haluankin myös omalta osaltani esittää vakavan viestin ja huolen tähän saliin ihan jokaiselle meistä siitä, että me pidämme huolta, että tässä maassa kunnioitetaan toista ihmistä, ei pyritä vaientamaan maalittamisella, vihapuheella, minkäänlaisilla kampanjoilla, arvostetaan toistemme mielipiteitä ja pidetään myös huolta siitä, että journalisteilla ja medialla on työrauha ja emme ainakaan omalla toiminnallamme ruoki niitä sellaisia tilanteita, joissa kukaan meistä joutuu kysymään: [Puhemies koputtaa] Uskallanko sanoa? Voinko sanoa? Voidaanko keskustella?

16.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä vihapuhekeskustelu saa minut vähän vihaiseksi. Se menee myös vähän tunteisiin. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Siis eihän se asia voi mennä meidän yhteiskunnassamme niin, että aina, kun joku on eri mieltä, niin sitten yritetään kuitatakin se vastapuolen argumentointi sillä, että no mutta, kun tuo on vihapuhetta, syytetään vihapuhumisesta.

Avoimessa keskustelussa on aina loukkaantumisen mahdollisuus. Se on muuten aika pieni hinta avoimesta keskustelusta, demokratiasta ja sananvapaudesta. Se loukkaantumisen pelko, mitä täälläkin näissä puheenvuoroissa viljellään, sehän on niin kuin pienen lapsen ajatusmaailmaa. Ei meidän aikuisten tarvitse koko ajan pelätä, että tästä erimielisyydestä loukkaannutaan. Ei sitä suoraa puhetta kannata pelätä.

Tavallinen kansalainen on se, joka tässä joutuu pelkäämään. En tiedä, viittasiko pääministeri Rinnekin siihen, koska tavallinen kansalainen pelkää, kun laki on tulkinnanvaraista. Se on ennakkosensuuria, kun saa pelätä, voiko kirjoittaa, kun sitten tulee kutsu poliisille. Kertokaa nyt, ministeri, ettekö te aio millään tätä [Puhemies koputtaa] kiihottamista kansanryhmää vastaan muuttaa niin, että se lainsäädäntö olisi yksiselitteisempi. Sitä me perussuomalaiset tahdomme. [Iiris Suomelan välihuuto]

16.22 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole muuttamassa sitä pykälää, missä säädetään kiihottamisesta kansanryhmää kohtaan. Se on hyvin yksiselitteinen. [Ville Tavio: Justhan te sanoitte, että te käytte läpi meidän aloitteen! — Naurua] Se laki on ollut voimassa monta, monta vuotta, ja myös

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

perussuomalaisilla on ollut oikeusministerin pesti, eikä silloinkaan tehty tälle asialle mitään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Se oli sininen! — Paavo Arhinmäki: Ei, kyllä se oli perussuomalainen!] Nyt me teemme tästä maalittamisesta, se on eri asia, me katsomme sen puolen. Mutta minun mielestäni se on todella, todella surullista, että te haluatte levittää sellaista ilmapiiriä, että kansalainen ei saisi sanoa mielipidettensä ja rajoitetaan keskustelua. Emmehän me niin tee. Tuomioistuimet ottavat kantaa siihen, mikä on kiihottamista kansanryhmää vastaan. Ja niin kuin tässä alussa kerroin, myös EU-tasolla ollaan keskusteltu tästä, ja valitettavasti tilanne oli se — Saksan ministeri kertoi minulle — että Saksassa tilanne oli mennyt niin pitkälle, että poliitikko, joka oli joutunut vihapuheen kohteeksi, myös surmattiin. [Puhemies koputtaa] Se askel vihapuheesta tekoon saattaa olla valitettavasti lyhyt, [Puhemies koputtaa] ja siihen meidän ei kannata mennä. [Ben Zyskiewicz: Kysykää edustaja Räsäseltä, saako sanoa mielipiteitä!]

16.24 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisen vapaus ei saa loukata toisen oikeuksia, ja silloin, kun puhutaan vihapuheesta, niin puhutaan myös siitä, että voidaan loukata toisen turvallisuudentunnetta. Oikeusministeriö on tehnyt tutkimuksen, jossa on selvitetty, että vihapuhe vaikuttaa kohteiden turvallisuudentunteeseen, psyykkiseen terveyteen, viranomaisluottamukseen ja saa vihapuheen kohteena olevan välttelemään tietyillä paikoilla liikkumista. Ja nyt uusimmat tutkimukset osoittavat myös sen, että ihmiset eivät lähde vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin, koska he pelkäävät joutuvansa näiden hyökkäysten kohteeksi.

Vihapuhe ei ole vihaista puhetta. Poliitikassa saa olla vihainen ja politiikassa saa olla eri mieltä, mutta vihapuheessa on kyse siitä, että lietsotaan ja kiihotetaan jotakin henkilöä kohtaan. Kysyisinkin, onko oikeusministeriössä pohdittu tätä demokratia-aspektia, koska se on äärimmäisen tärkeä ja vihapuhe usein kohdistuu tiettyihin ihmisryhmiin tai tiettyntyyppisiin ihmisiin, jolloin sen vuoksi olisi tärkeää suojata myös heidän oikeuttaan osallistua demokraattiseen päätöksentekoon.

16.25 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Kiitos edustaja Filatoville tästä kysymyksestä. Olette myös aivan oikeassa siinä, että tämä edellinen selvitys näytti sen, että on olemassa selvästi viitteitä siitä, että ihmiset miettivät monta kertaa, uskaltavatko he lähteä politiikkaan, haluavatko he olla sitten siinä mukana, [Vilhelm Junnila: Josta heidät tuomitaan!] jos on riski, että joutuu vihapuheen kohteeksi. Ja se on rajoittanut tiettyjen henkilöryhmien halua olla mukana. Niihin henkilöryhmiin kuuluvat myös maahanmuuttajataustaiset, ja tämä on vakava viesti. Meillä pitää olla demokraattinen järjestelmä, jossa kaikki tuntevat, että he voivat olla mukana tekemässä päätöksiä niin kuntatasolla, alueellisella tasolla kuin kansallisella tasolla, ja sen takia myös tämä näkökohta on otettu huomioon ja tullaan ottamaan huomioon tässä hallituksen tulevassa jatkotyössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt viimeinen kysymys tästä aihealueesta, ja vaihdetaan teemaa.

16.26 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tähdentää, että nyt ei puhuta sydämen sivistyksestä vaan siitä, kuka raahataan kuulusteluihin ja oikeuteen. On selvää, että pykälää kansanryhmää vastaan kiihottamisesta sekä uskonrauhan rikkomisesta käytetään hyvin valikoivasti eikä laki ole kaikille sama. Esimerkiksi monen Lähi-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

idästä tai Afrikasta tulleen henkilön uskonnosta ei saa esittää samoja kommentteja kuin valtauskonnostamme. Hallitus jopa painostaa EU:n kautta sosiaalisen median alustoja sensuroimaan mielivaltaisesti näkemyksiä ilman edes oikeuden päätöksiä.

Sananvapauden suojaa tarvitsevat erityisesti mielipiteet, joista joku voi loukkaantua. Me tiedämme, että luvalliset mielipiteet ovat sallittuja Pohjois-Koreassakin. Sananvapauden rajoittaminen vihapuhepelottelun varjolla johtaa pahimmillaan kansalaisten katkeroitumiseen, kansan kahtiajakoon ja yhteiskunnalliseen epävakauteen. Arvoisa ministeri: miten te aiotte edistää sananvapautta sen tukahduttamisen sijaan?

16.27 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että edustaja Mäkelä on myös tutustunut niihin tilastoihin, jotka näyttävät, että Suomi on, mitä tulee sananvapauteen, maailman kärjessä. Me olemme siis maailman kärjessä, meillä toimii sananvapaus hyvin. Oletteko tutustunut näihin tilastoihin? Se, mitä te nyt sanotte, on aivan jotain muuta, ja se kertoo siitä, että te haluatte jotenkin tuoda esille vääristetyn kuvan siitä, mikä tilanne Suomessa on. Se ei ole niin kuin sen tuote esille, vaan se on niin, että meillä on sananvapautta. Tuomioistuimien on se, joka ottaa kantaa yksittäisiin tapauksiin, ja minä lähdän siitä, että meillä on riippumaton tuomioistuinlaitos, meillä on poliisi, joka tekee työnsä, ja meillä on syyttäjälaitos, joka tekee työnsä. Ja meidän, poliitikkojen, asia on yrittää luoda sellaista ilmapiiriä tähän maahan, että meillä olisi vähemmän vihaa ja enemmän rakkautta. [Vilhelm Junnila: Kaikki samaa mieltä!]

16.28 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jottei jää väärää käsitystä, edustaja Mäkelä, Suomen hallituksen toimenpiteistä, niin väitteenne siitä, että Suomen hallitus painostaisi jollakin tavalla epäasiallisesti Euroopan unionin viranomaisia toimimaan tässä asiassa, ei pidä paikkaansa.

Tämä hallitus haluaa kyllä huolehtia siitä, että näitä kansainvälisiä alustoja ei käytetä rikolliseen toimintaan, ei käytetä rikolliseen toimintaan. Me molemmat tiedämme sen, että hybridivaikuttaminen maailmassa lisääntyy, ja sitä pitää pystyä torjumaan. Siihen liittyen Suomen hallitus on tehnyt toimenpidealoitteita EU:n puitteissa, mutta missään tapauksessa tämä hallitus ei halua painostaa puuttumaan sananvapauteen EU:n kautta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Siitä on paperit olemassa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä aihealue on tällä erää loppuunkäsitelty.

2.2. Suullinen kysymys työeläkkeistä (Sari Sarkomaa kok)

Suullinen kysymys SKT 53/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Siirrytään seuraavaan aihepiiriin, ja sen esittelee meille edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

16.29 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat huolissaan, aikooko hallitus todellakin leikata työeläkkeistä. Hallitusohjelman mukaan kaavaillaan toimenpiteitä,

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

joilla leikattaisiin työeläkkeistä, jotta voitaisiin nostaa pienempiä eläkkeitä pääministeri Antti Rinteen vaalilupauksen lunastamiseksi. [Eduskunnasta: Onko näin?] Tämä tarkoittaisi sairaanhoitajien, opettajien, poliisien työeläkkeiden leikkaamista. Kokoomus tyrmää työeläkkeiden leikkaukset. Haluamme kantaa huolta pienistä eläkkeistä. Eläkkeellä on tultava toimeen, mutta oikea tie siihen ei ole romuttaa suomalaista työeläkejärjestelmää ja leikata ahkerilta keskituloisilta eläkeläisiltä. [Paavo Arhinmäki: Nyt alkaa mennä ihan perussuomalaiseksi tää kokoomuksen touhu!]

Kysynkin hallitukselta: Aiotteko te leikata sairaanhoitajien, opettajien ja poliisien eläkkeitä? Ettekö te kunnioita sitä, kun suomalainen on ahkerasti työnsä tehnyt, niin hän on sen jälkeen sitten työeläkkeensä ansainnut? Aiotteko te vaalilupausten lunastamiseksi todellakin romuttaa suomalaisen työeläkejärjestelmän perusperiaatteet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ainakin kaksi ministereistä.

16.30 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ei todellakaan ole leikkaamassa eläkeläisiltä, päinvastoin. Ensi vuoden alusta, jos eduskunta hyväksyy budjettiesityksen, tulee pieniin eläkkeisiin merkittävä nousu. Tämä hallitus haluaa, että niitten naisten, jotka ovat kärsineet siitä, että perhevapaajärjestelmän puitteissa ei ole eläkettä kertynyt, pieniä eläkkeitä tullaan korjaamaan.

Tähän liittyy se, että halutaan käydä myöskin työeläkejärjestelmän osapuolten välillä keskustelu siitä, voisiko työeläkerahastoja käyttää myöskin tämän ongelman korjaamiseen. Siellä on noin 200—300 miljoonan euron tarve siihen korjaamiseen. Lähtökohta on se, että näillä rahoilla, ilman että työeläkejärjestelmä millään tavalla vaarantuu, voitaisiin korjata näitten pienituloisten, pitkää työuraa tehneiden, ahkerien naisten eläkettä.

16.31 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaan kysymykseen voisi lyhyesti vastata: Emme aio. Tämä hallitus ei tule leikkaamaan kenenkään eläkkeitä, [Paavo Arhinmäki: Hyvä!] kuten pääministeri Rinne totesi. Päinvastoin: pienimpiä eläkkeitä tullaan korottamaan.

Hallitusohjelmassa on kirjaus kolmikantaisesta selvityksestä, juuri siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa näitä pienimpiä työeläkkeitä ja pienimmillä työeläkkeillä olevien henkilöiden asemaa. Tätä selvitystyötä ei ole käynnistetty, ja tästä on tarkoitus käydä kolmikantainen keskustelu. [Arja Juvonen: Milloin käynnistetään?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat kysymyksiä esittää, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.32 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työeläkejärjestelmässä ei ole ylimääräistä rahaa. Jos te ette leikkaa poliisien, sairaanhoitajien ja opettajien eläkkeitä, silloin te leikkaatte meidän lastemme ja lastenlastemme eläkkeitä tai te nostatte työeläkemaksuja, mikä sitten vaikeuttaisi työllisyyskehitystä ja johtaisi siihen, että vaaranatte joka tapauksessa työeläkejärjestelmän. Pidän tätä erittäin vakavana. Tämä on historian ensimmäinen kerta, kun istuva hallitus laittaa kätensä työeläkejärjestelmän taskuun, jotta istuvan pääministerin tekemät vaalilupaukset voitaisiin lunastaa.

Olen täysin varma, että jos kysytte palkansaajaliikkeeltä, kysytte eläkeläisiltä, kysytte nuorilta, kysytte keneltä tahansa suomalaiselta, he eivät hyväksy sitä, että meidän suoma-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

laisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeinen asia, työeläkejärjestelmä, asetetaan vaaraan. Kysynkin vielä teiltä, pääministeri, voitteko te vastata tässä eduskunnan edessä: aiotteko te todellakin laittaa kätenne työeläkejärjestelmään ja romuttaa sen peruseriaatteen, [Paavo Arhinmäki: Vastasi jo!] että työeläke kertyy työtä tekemällä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Rinne ainakin nostaa kätensä.

16.33 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaa, 2005 vuoteen asti eläkejärjestelmä ei tunnistanut laisinkaan perhevapailla olevien, pääsääntöisesti naisten, oikeutta eläkkeeseen sen perhevapaan ajalta. 2005 kolmikantainen järjestelmä tuotti tuloksen, jossa sovittiin, että 550 euroa lasketaan eläkekertymään kuukausittain perhevapaan ajalta. Tätä ennen eläkettä kerryttäneiltä naisilta se eläkeoikeus puuttuu, ja sitä pitää korjata työeläkejärjestelmän puitteissa, jos se on mahdollista yhteistyössä kolmikannassa selvittää ja viedä eteenpäin. Sitä tämä hallitus tulee viemään eteenpäin.

Minun tekisi mieli — tämä on kyllä hallitukselle esitetyt kysymykset — esittää kysymys kokoomukselle, että oletteko te nyt vastustamassa sitä, että naisten pieniä eläkkeitä korjataan. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei! — Jukka Gustafsson: Kokoomus on taas naisten kimpussa!]

16.34 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä eläkeläisten toimeentuloon liittyvät kysymykset ovat aika monimutkaisia. Niihin liittyvät tietenkin työeläkejärjestelmä, työeläkkeet, eläkeläisten verotus ja eläkeläisten todellinen kulutus. Oma käsitykseni on, että eläkeläisten toimeentulo on viime vuosina heikentynyt. Se johtuu siitä, että erityisesti asumiseen liittyvät kulut, terveydenhuoltoon liittyvät kulut ja monin paikoin myös liikkumiseen liittyvät kulut, eli oman auton käyttö, ovat vaikeutuneet, ja monilla eläkeläisillä on vaikeuksia selvittää jo päivittäisistä pakollisista laskuista. Tämän lisäksi me tiedämme, että eläkeläisten verotus on noin 300 miljoonaa ankarampi kuin vastaavan tulotason palkansaajilla, ja tämän lisäksi työeläkejärjestelmän kestävyys indekseineen on hyvin monissa eläkeläisfoorumeissa asetettu kyseenalaiseksi.

Pääministeri Rinne, kokoomus esittää, että perustetaan parlamentaarinen työryhmä, joka tutkii työeläkejärjestelmän kestävyyttä indekseineen, eläkeläisten verotusta ja [Puhemies koputtaa] eläkeläisten todellista kulutusta. Oletteko te valmis siihen? [Paavo Arhinmäen välihuuto]

16.35 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä, te luettelitte juuri niitä asioita, jotka viime vaalikaudella teidän hallituksessa ollessanne heikensivät eläkeläisten toimeentulon edellytyksiä. [Arto Satosen välihuuto] Te nostitte kustannuksia liikkumiseen, esimerkiksi sairaaloihin tai lääkärihoitoon, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei nostettu!] te nostitte omavastuuosuutta eläkeläisille, mikä johti siihen, että tuolla toreilla ja turuilla tuli entistä useammin vastaan ihmisiä, jotka kertoivat, että eläke ei riitä ruokaan ja lääkkeisiin samaan aikaan. [Kokoomuksen ryhmästä: Mitä te teette sitten?] Tämä hallitus korjaa nämä asiat nyt. Tämä hallitus korjaa nämä asiat nyt. Samoin kuin nostatte tämän eläkeläisten verotuksen esille: tosiasia on, että tämän hallituksen valmistelussa on tällä hetkellä eläkeläisten ja palkansaajien samoihin tuloihin liittyvät saman-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

laiset verotukset. Tämä hallitus valmistelee näitä asioita. Toivottavasti päästään päättämään näitä ja toivottavasti, edustaja Eestilä, tuette niitä silloin.

16.36 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä on aivan oikeassa: eläkeläisköyhyys on lisääntynyt. Se johtuu pitkälti siitä, että edellisellä kaudella kansaneläkettä leikattiin sekä indeksijäädytyksellä että indeksileikkauksella. Mutta kuten pääministeri Rinne totesi, 1.1.2020 pienimpiin eläkkeisiin tehdään euromääräiset korotukset. Takuueläke tulee nousemaan 50 eurolla ja pienimmät kansaneläkkeet 34 eurolla. Ja nämä huomioidaan myös muun muassa eläkkeensaajan asumistuessa, jolloinka eläkeläiselle jää käteen se raha, jonka hallitus on luvannut. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Hyvä hallitus!]

16.37 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos olisin hallituksessa, niin en kyllä kehuisi tällä vappusatasella, joka nyt leikattuna tulee voimaan.

Mutta jos palataan tähän alkuperäiseen kysymykseen, niin hallitusohjelman mukaan te haluatte työeläkejärjestelmän sisältä rahoittaa lisää eläkkeiden korottamisia. [Kimmo Kiljunen: Ihan oikea linja!] Ja nyt täällä lupaatte ja takaatte, että vaikka tämä selvitys kohdistuu nimenomaan työeläkevaroihin, niin kenenkään eläkkeitä ei tulla leikkaamaan. Pääministeri Rinne mainitsi, että kyse on muutaman sadan miljoonan euron erästä. Onko olemassa jotain sellaista rahaa, että kun sieltä otetaan muutama sata miljoonaa, se ei ole mistään pois? Onko muuallakin tällaista rahaa? Käytetään ne rahat hyviin tarkoituksiin — varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja niin edelleen — jos tällaisia rahoja löytyy. Nigeriasta tuli aikanaan kirjeitä, joissa sanottiin, että siellä odottaa iso perintö. Kukaan ei semmoisia uskonut. Nytkö pitäisi uskoa, että löytyy satoja miljoonia, joka ei ole mistään pois?

16.38 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa edustaja Zyskowicz, eläkejärjestelmässä on 211 miljardia euroa noin karkeasti ottaen rahastoitua rahaa. Se kattaa noin 25 prosenttia eläkevastuista, jotka ovat siis noin neljä kertaa suuremmat kuin nämä eläkerahastot. Tarkoitus on alun perinkin ollut, silloin kun eläkejärjestelmää lähdettiin rakentamaan, rakentaa osittain rahastoiva järjestelmä. Osittain rahastoivan järjestelmän tulot riippuvat vuodessa paljon siitä, kuinka paljon sattuu tulemaan sinä vuonna tuloja. Sillä on tietty keskimääräinen aikaväli, mille haetaan tiettyjä tulotavoitteita. Tällä hetkellä tilanne on sellainen, että minun arvioni — asiantuntijoiden keskustelujen pohjalta — lähtee liikkeelle siitä, että työeläkejärjestelmästä voidaan irrottaa näitten pienituloisten naisten eläkkeisiin tietty summa rahaa, jolla voidaan korjata eläkejärjestelmän puitteissa syntyneitä ongelmia näitten pienituloisten naisten tulotasossa. Uskon, että tämä neuvottelemalla voidaan löytää. [Ben Zyskowicz: Ja se ei ole mistään pois? Satoja miljoonia, ja se ei ole mistään pois?]

16.39 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eläkeläisköyhyys on todella viime vuosina lisääntynyt. Siinä iso osatekijä on tietenkin asumisen hinnan kasvu, ja olisi syytä löytää lisää keinoja, joilla voimme tähän asumisen hinnan kasvun pureutua. On aivan loistava juttu, että hallitus tuo näitä perusturvan parannuksia suomalaisille eläkeläisille, ennen kaikkea niille kaikista pienituloisimmille eläkeläisille, jotka jälleen kerran tuntuvat olevan kokoomuksen hampaissa — ainakin, jos tätä keskustelua tässä tulkitsee. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei!]

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Nyt jos katsotaan eläkejärjestelmän kestävyyttä pitemmällä aikavälillä, niin tärkeää on tietysti se, että me saamme joka ikisen nuoren, joka ikisen suomalaisen kantamaan vastuuta eläkejärjestelmän kantokyvystä työntekijänä maksamalla näitä eläkemaksuja. Nyt kun väestön keski-ikä kasvaa ja suuret ikäluokat tulevat siihen ikävaiheeseen, että tarvitsevat entistä enemmän huolenpitoa ja hoivaa, olisikin tärkeää, että saataisiin kaikki nuoret [Puhemies koputtaa] pelastettua syrjäytymiseltä. Kysynkin hallitukselta, mitä me voisimme tehdä, jotta nuorten syrjäytymistä voitaisiin [Puhemies koputtaa] entistä tehokkaammin torjua ja saada kaikki mukaan kantamaan yhteistä vastuuta myös eläkejärjestelmän kestävydestä.

16.40 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Honkoselle erinomaisen hyvistä kysymyksistä. On tietenkin niin, että työllisyysaste ja se, että saadaan aidosti kaikki mukaan työmarkkinoille, pitkälti määrittää niin meidän eläkejärjestelmämme kestävyuden kuin muutenkin julkisen talouden kestävyuden. Yksi hallituksen keskeisimpiä hankkeita, jonka tavoitteena on nostaa suomalaista koulutustasoa ja huolehtia siitä, että kaikilla nuorilla myöskin on edellytykset pärjätä suomalaisilla työmarkkinoilla, on tämä uudistus, mikä tehdään oppivelvollisuuden laajentamiseksi. Tällä hetkellä perusasteen varassa olevien työllisyysaste on Suomessa vain noin 40 prosentin luokkaa. Siitä huolimatta, että näiden työpaikkojen määrä on vähentynyt jatkuvasti viimeisten vuosikymmenten aikana, niin edelleen noin 15 prosenttia jokaisesta ikäluokasta jää vaille toisen asteen tutkintoa. Eli tämä uudistus on keskeisen tärkeä siinä, että voidaan sekä puuttua nuorten syrjäytymiseen että huolehtia siitä, että suomalainen työllisyysaste [Puhemies koputtaa] tulevaisuudessa olisi nykyistä korkeampi.

16.41 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! ”Äiti, tuleeko raha seinästä”, muistan lapseni kysyneen, kun ensimmäistä kertaa menimme pankkiautomaatille. Arvoisa pääministeri Rinne, tuleeko raha seinästä? Onko niin, että olette oikeasti nostamassa eläkkeitä toisten eläkkeiden kustannuksella? Lupasitte vaaleissa 1 400 euroa eläkettä ansaitseville 100 euron korotuksen. Arvoisa ministeri Pekonen, te ette ole toteuttamassa tätä lupautta, vaikka sanotte siellä, että pieniin eläkkeisiin tulee korotus. Te ette korota 1 400 euroa tienaavien eläkkeitä. Kysynkin teiltä: kun kyse on lupauksista ja sanojen pitämisestä ja siitä, että usko säilyy niin hallitukseen — johon se on koetuksella — kuin meihin kansanedustajiin, niin miksi luvataan mutta sitten ei toteuteta?

Ulosottojen määrä on Suomessa suuri myös eläkeläisillä ja ikääntyneillä. Perussuomalaiset esittävät, että tekisimme toimenpideohjelman, [Puhemies koputtaa] jolla ennaltaehkäistä näitä. Mitä siihen vastaatte? Ja myös lupauskysymykseen.

16.43 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on semmoinen sananlasku, että ”sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistaa”. [Naurua] Mutta on pakko todeta se, että perussuomalaiset lupasivat ennen vuoden 2015 vaaleja, että 1 000 eurojen eläkkeet tulevat kokonaan verottomiksi.

Tämä hallitus on toteuttamassa sitä, että alle 1 400 euron eläkkeitä nostetaan toivottavasti 100 eurolla muutaman vuoden ohjelmalla. Ensimmäinen erä on tulossa 1.1.2020 kaikille niille ihmisille, joille sitä on luvattu tulevan. [Ben Zyskowicz: Ja toista erää ei koskaan tulekaan!]

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

16.43 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me yhdessä sovimme hallitusohjelmaneuvoittelussa, että pienimpiin eläkkeisiin tehdään euromääräinen korotus, ja näin me olemme nyt tekemässä: pienimpiin kansaneläkkeisiin 34 euroa, takuueläkkeisiin 50 euroa, ja kansaneläkekin nousee aina sinne noin 1 400 euroon asti siitä aina [Arja Juvosen välihuuto] progressiivisesti. [Eduskunnasta: Näin se on!]

Mutta me tarkastelemme toki jokaisessa budjettiriihessä, miten meidän talouskehitys etenee. Ja toivomme toki, että voimme satsata myös aina enemmän eläkkeisiin. Minusta tämä on erittäin hyvä suunta, että me teemme nyt euromääräiset korotukset juuri niille eläkeläisille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Eikä tässä ole kysymys mistään pienestä määrästä ihmisiä — 600 000, yli 600 000, eläkeläistä tulee saamaan 1.1.2020 jälkeen korotuksen eläkkeisiinsä.

16.44 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuntuu, että te, pääministeri Rinne, ette halua puhua tästä vappusatasesta, ja me haluamme siitä juuri sen takia puhua, sillä te lupasitte jokaiselle suomalaiselle, joka saa alle 1 400 euroa kuussa eläkettä, 100 euroa puhtaana käteen. [Vilhelm Junnila: Aprillia!]

Te olette nyt korottamassa takuueläkettä, niin kuin mekin teimme hallituksessa, se on tärkeää. Pienimpiin kansaneläkkeisiin tulee muutama kymppi, sekin on tärkeää, se auttaa näitä ihmisiä. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Pääministeri Rinne, te äsken sanoitte, että jokainen, jolle te lupasitte tuon 100 euroa, tulee saamaan ensi vuoden alussa lisää. Kysyn: Kuinka paljon lisää tästä leikatusta vappusatasesta tulevat saamaan ne, jotka saavat eläkettä 1 300—1 400 euroa? Kuinka monta euroa tulee lisää näille eläkkeensaajille, joille te lupasitte tuon vappusatasen?

16.45 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen, me kyllä olemme keskustelleet useasti tästä asiasta. Totean nyt uudelleen tässä kaikkien kuullen sen, mitä vappuna 2018 puhuin. Totesin, että kaikille niille suomalaisille, jotka tienavat alle 1 400 euroa, useamman vuoden ohjelmalla ottaen huomioon julkisen talouden tasapainon, laitetaan... [Oikealta: Ei!] — Tämä on se, mitä on sanottu. Sen puheen voi löytää ihan suoraan tuolta SDP:n sivuilta. [Timo Heinosen välihuuto] Tervetuloa tutustumaan! — Tosiasia on, että useamman vuoden ohjelmalla on luvattu satanen näille ihmisille korotusta, ja se ensimmäinen korotus on nyt tulossa 1.1.2020. Toivon, että ministeri Pekonen vastaa täsmällisesti tähän kysymykseen, minkä esititte — en nyt pysty vastaamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Pekonen täsmentää.

16.46 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä nyt toivoisin, että tässä salissa ei näitä kympejä väheksyttäisi. [Timo Heinonen: Ei ole väheksytty!] Edellinen korotus kansaneläkkeisiin on tehty 2008. Siitä on kyllä mielestäni aika pitkä aika. [Paavo Arhinmäki: 12 vuotta sitten!] On 12 vuotta aikaa siitä, kun edellisen kerran on kansaneläkettä korotettu. [Timo Heinonen: Kuka on väheksynyt? — Paavo Arhinmäki: Edustaja Heinonen muun muassa!] Ja 34 euroa ei minun mielestäni ole mikään varsin pieni summa, vaan se on mielestäni kyllä ihan kohtuullinen korotus ja hyvä alku tälle korotukselle. [Ben Zyskowitz: Vastatkaa kysymykseen!]

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

16.47 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sain joku aika sitten terveiset tuolta kotiseudultani Köyliöstä vanhalta rouvalta, joka on maatalon emäntä. Hän oli hyvin pettynyt siihen, että hän uskoi siihen teidän lupaukseenne, pääministeri Rinne. Hän uskoi siihen sataseen, ei hän ollut kuullut tuosta rytmityksestä. Hän oli pettynyt. — Hän oli pettynyt. Hän ei voinut luottaa teidän lupaukseenne, ja siitä on kyse, ja siksi me puhumme tästä.

Ministeri Pekonen, ne korotukset ovat paikallaan, siitä ei ole kyse, vaan on kyse petetyistä lupauksista, ja toisaalta siitä, että työeläkettä ei voi nostaa leikkaamalla toisten työeläkkeistä. Siellä kassassa ei ole ylimääräistä rahaa.

Mutta haluaisin uudistaa edustaja Eestilän tekemän perustellun kysymyksen. Kokoomus on valmis siihen, että parlamentaarisesti tarkastellaan meidän eläkejärjestelmän kestävyyttä, eläkeläisten ostovoiman kehittymistä ja sitä, vastaako siellä eläkeindeksin taustalla oleva kulutuskori sitä todellista eläkeläisten kulujen kasvua: sähkölaskua, polttoaineen hinnannousua, [Puhemies koputtaa] jota olette nyt taas tekemässä, vuokria ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Olisitteko valmis tällaiseen keskusteluun, jotta parlamentaarisesti, yli hallitus—oppositio-linjojen, [Puhemies koputtaa] voitaisiin palauttaa usko eläkejärjestelmään? [Ben Zyskowicz: Nyt on helppo vastata kyllä tai ei!]

16.48 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää korjata asioita, jotka ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen, sillä tavalla, että se kestää myöskin vaalikausien ylitse. Jos tässä tilanteessa, jonka kuvasitte, kokoomus on valmis lähtemään parlamentaariseen valmisteluun tavoitteena se, että pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa aidosti parannetaan, vastaus tähän teidän kutsuunne on: tervetuloa, valmistellaan vain ne yhdessä. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä!] Mutta se edellyttää ehdottomasti sitä, että te olette sitoutumassa siihen, että pienituloisten eläkeläisten asemaa parannetaan. Se on tämän hallituksen selkeä linja. [Eduskunnasta: Hyvä! — Jukka Gustafsson: Meni hiljaiseksi! — Ben Zyskowicz: Päinvastoin, kättä päälle!]

16.49 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Sarkomaa mainitsi poliisit, sairaanhoitajat, opettajat ja käden olemisen taskulla, niin varmasti moni heistä muisti sen, että kokoomus kävi juuri näiden työntekijäryhmien taskulla leikkaamalla lomarahoja. Kokoomus painosti kiky-sopimukseen, kuten ryhmäpuheenjohtaja Mykkänen on täällä sanonut. Kun te puhuitte eläkeläisistä, pienituloista eläkeläisistä, jokainen heistä varmaan muistaa, kun kokoomus kävi heidän taskullaan leikkaamalla kansaneläkettä viime kaudella ja jäädyttämällä indeksit. [Petteri Orpo: Nyt te käytte lasten taskuilla!] Ja nyt, kun hallitus on nostamassa sekä kansaneläkettä että takuueläkettä, kritiikki kokoomukselta on kovaa. Kuulostaa siltä, että pienituloisten eläkeläisten aseman parantaminen on myrkkyä kokoomukselle.

Arvoisa puhemies! Jo viime kaudella esitimme monta kertaa, että tätä indeksikoria tarkisteltaisiin. Siitä tehtiin kirjallisia kysymyksiä, hallitus ei sitä tehnyt. Miltä kuulostaa nyt tämä kokoomuksen jälkiherännäisyys Prismen ovelta henkisesti siihen, [Puhemies koputtaa] että indeksi ei vastaa täysin sitä kulutuskoria, mikä eläkeläisillä on? [Puhemies: Nyt taitetaan minuutti!]

16.50 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä indeksikoron sisältö on tärkeä kysymys sen takia, että siellä nykyisessä kuluttajahintaindeksissä

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

painottuvat sellaiset asiat, jotka eivät ole aidosti ikääntyvien ihmisten, eläkeläisten normaalissa ostoskorissa, ja sen takia tämä on äärimmäisen tärkeä asia, minkä edustaja Orponosti esille.

On totta, että tätä on pohdittu jo aikaisemmin. Minä en pysty tällä hetkellä varmasti sanomaan, mutta minulla on semmoinen käsitys, että valtiovarainministeriössä jo nyt tällä hetkellä käydään läpi tätä indeksikoria, että täyttääkö se nyt oikealla tavalla sen kokonaisuuden, joka kohdistuu eläkeläisten kulutustottumuksiin. [Petteri Orpon välihuuto] Ja minä toivon, että me saamme semmoisen tilanteen syntymään, että me voimme yhdessä varmistaa sen, että tästä eteenpäin tämä kuluttajahintaindeksi ei sorra niitä kulutusrakenteita, jotka liittyvät eläkeläisten toimeentuloon. Toistan uudelleen sen, että jos te olette aidosti halukkaita korjaamaan pienituloisten eläkeläisten asiaa, erityisesti niitten pienituloisten naisten asiaa, jotka ovat eläkejärjestelmän ongelmista, [Puhemies koputtaa] puutteesta kärsineet, niin sitten tervetuloa valmistelevaan yhdessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt viimeinen kysymys tästä aihealueesta — asian esille nostanut edustaja Sarkomaa.

16.51 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että te otitte tästä kopin, pääministeri Rinne, ja perustamme sen parlamentaarisen työryhmän, [Paavo Arhinmäki: Ai te sen perustatte?] jossa huolehdimme eläkkeiden ostovoimasta, katsomme tuon indeksikorin. Toivon, että otatte myös kopin siitä, ettette lähde romuttamaan suomalaista työeläkejärjestelmää. Eläke on tärkeä, palvelut ovat tärkeitä. Erityisen tärkeää eläkeläisille on se, että sinne omalle terveysasemalle pääsee jonottamatta.

Ministeri Kiuru juuri hiljattain tiedotustilaisuudessa lupasi laittaa terveyskeskukset kuntoon. Lupasitte tuhat lääkäriä, lupasitte rahaa tämän asian kuntoon laittamiseen. Sanoitte sanatarkasti näin: [Paavo Arhinmäki: Sitäkö tekin vastustatte?] ”Jos tällä ei palkata kaikkia niitä lääkäreitä, jotka saadaan houkuteltua mukaan, niin millä sitten?” Lupasitte rahat ja tuhat lääkäriä. Heti kun tämän sanoitte, oman ministeriönne virkamies sanoi, että ei tällä rahalla saa lääkäreitä palkata. Voisitteko te selittää, mistä tässä on kysymys. Toivon, että nyt kertoisitte, millä rahalla ja milloin toteutatte sen lupauksenne, [Puhemies koputtaa] että terveyskeskuksiin saadaan tuhat lääkäriä. Voivatko ne jonossa olevat eläkeläiset, lapsiperheet ja työttömät luottaa siihen, että ne lääkärit todellakin tulevat?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru haluaa vastata kuitenkin.

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli osoitettu kysymys omalle toimikentälleni, mutta se ei liity eläkkeisiin, [Ben Zyskowicz: Eläkeläisiin liittyy!] mutta vastaan mielelläni siihen, miten Suomessa pääsee jatkossa hoitoon.

On aivan selvää, että valtionavustus on erilainen apparaatti kuin on tosiasiaa sitten meidän pysyvä valtionrahoitus kunnille, ja tältä osin avustukset ovat erilaisia. Ja niin kuin totesin tuossa lehdistötilaisuudessa, 40 prosentilla kunnista on ongelmia lääkäreiden palkkaamisessa, lopuilla ei ole. Tarvitaan siis monialaisia toimia, jotta Suomessa kaikki pääsisivät lääkäriin. 43—45 prosenttia tilastojen mukaan pääsee Suomessa viikossa hoitoon, kaikki eivät pääse. On muitakin syitä kuin lääkäripula, miksi tämä ei onnistu.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Edustaja Sarkomaa, siihen keskusteluun liittyi pitkä alustus, jossa kävimme läpi sitä, mitä eroja näillä avustuksilla on. Totesin, että pysyvää valtionrahoitusta on käytettävä pysyvien lääkärikuntien hankkimiseen. Väliaikaisesti jonoja voidaan purkaa ja keskittyä työtapojen uudistamiseen. [Puhemies koputtaa] Siihen voidaan palkata myös lääkäreitä. [Petteri Orpo: Ei tule tuhatta uutta lääkäriä!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys kannabiksen käytön rangaistuksen poistamisesta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 54/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavan aihealueen ja kysymyksen esittelee meille edustaja Östman.

Keskustelu

16.54 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Huumeiden käyttö on edelleen yleistynyt, ja tämä ilmenee myös muun muassa THL:n kyselytuloksista. Samalla lisääntyvät myös huumeista aiheutuvat haitat, kuten vakavat terveys- ja sosiaaliset haitat sekä erittäin vakava järjestäytynyt rikollisuus.

Kansalaisaloite kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamisesta on saanut yli 50 000 allekirjoitusta ja on näillä näkymin etenemässä eduskuntaan. Osa hallituspuolueista kannattaa ja tukee kansalaisaloitetta. Sisäministeri Ohisalon kannanotot erityisesti poliisiministerinä hämmästyttävät suuresti. Asia sivuaa myös useamman ministerin tehtäväkenttää, ja käänny nyt teidän puoleenne, kun Ohisalo ei ole tänään paikan päällä. Kysynkin pääministeriltä: edustaako sisäministeri Ohisalon ja vihreiden kanta hallituksen päihdepolitiikkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Henriksson vaikka. [Paula Risikko: Rintne, Rinteeltä kysyttiin!] Ministeri Henriksson.

16.55 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huumausainerikollisuus on sellaista rikollisuutta, minkä me emme halua Suomessa kasvavan. Ja sen rangaistavuus — ne asiat kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalalle.

Meidän hallitusohjelmassamme ei ole sellaista kirjausta, että lähdetäisiin muuttamaan rikoslakia tältä osin, ja se on hyvin selkeää.

On tietysti niin, että kansalaisilla on oikeus tehdä kansalaisaloitteita, ja kaikki kansalaisaloitteet käsitellään sitten täällä eduskunnassa. Myös tästä asiasta, kun se tulee niin pitkälle, että se tulee tänne, tietenkin myös oikeusministeriö tulee antamaan lausuntonsa. Itse näen, että asia siltä osin on harvinaisen selvä, eliikkä tämä hallitus ei tule muuttamaan rikoslainsäädäntöä tältä osin.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

16.56 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Östman, vahvistan tämän oikeusministerin selkeän kannan tähän tilanteeseen. Myöskin hallitusohjelmaneuvoittelussa asia on todettu: tässä ei edetä. Mutta samalla kun sanon näin, sanon, että päihdepolitiikassa on tärkeää pohjata päätöksentekoa jatkuvasti lisääntyvään tietoon. On olemassa erilaista tutkimustietoa liittyen tähän kannabikseen, ja uskon, että tutkitun tiedon kehittymistä tulevaisuudessa seurataan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja lisäkysymys tästä aiheesta, edustaja Östman.

16.57 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on niin kuin kaksi ministeriä totesi tässä, että huumausainerikos on Suomessa rikoslaissa määritelty lainvastainen teko. Huumausaineiden hallussapidosta, hankkimisesta, käytöstä, valmistamisesta, kuljettamisesta, kaupasta ja näiden yrittämisestä voidaan rangaista kansallisen lainsäädännön perusteella. Silti sisäministeri Ohisalo on avannut keskustelun, että hän olisi valmis muuttamaan tätä käytäntöä.

Kysyn edelleen: Mikä on hallituksen kanta kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseen niin kuin Ohisalo on esittänyt? Toivottavasti — toivottavasti — olette tässä asiassa edelleen eri linjalla kuin sisäministeri.

16.58 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Östman, voitte klousata tämän keskustelun, ei tarvitse keskustella: tämä hallitus ei tuo semmoista esitystä eduskuntaan. [Kalle Jokinen: Ministeri on aina ministeri!]

16.58 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen päihdepolitiikan kantava voima on ollut se, että olemme viestineet hyvin yksituumaisesti vuosikymmenet, että me suhtaudumme hyvin kielteisesti huumausaineiden käytön rangaistavuuden poistamiseen. Se on ollut kantava linja päihdepolitiikassa tähänkin asti. Tältä osin myös päihdepolitiikassa tullaan tekemään jälleen kerran linjanvedot, ja ne tulevat perustumaan nimenomaan siihen oletukseen, että yhteiskunnassa on vahva tahto myös muilla kuin hallituksella viestiä vähemmän sallivia asenteita laittomia huumeita ja niiden käyttöä kohtaan. Tästä me tulemme pitämään yhä enemmän kiinni, koska päihteidenkäyttö ja erityisesti huumeidenkäyttö on jopa todella iso ongelma tänä päivänä lastensuojelussa. On sanottava, että me emme voi kasvattaa seuraavia sukupolvia antamalla sellaisia sallivia viestejä, joissa ajatellaan, että tälle polulle kannattaa lähteä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys uudesta kansalliskielistrategiasta (Sandra Bergqvist r)

Suullinen kysymys SKT 55/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Viimeinen kysymys, sista frågan, ledamot Bergqvist.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Keskustelu

16.59 **Sandra Bergqvist r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! I går firade vi svenska dagen. Dagen hyllar Finlands tvåspråkighet, samlar människor tillsammans och stärker gemenskapen. Det är en viktig dag för landets tvåspråkighet och för de svenskspråkiga. Dagen till ära vill vi reflektera över språkgruppernas ställning i dagens Finland. Regeringsprogrammet har flera skrivningar om det svenska språket och om förverkligandet av språkliga rättigheter. Speciellt viktigt är utarbetandet av den nya nationalspråksstrategin.

Eilen Suomessa vietettiin ruotsalaisuuden päivää eli svenska dagenia. Päivällä juhlistetaan muun muassa kaksikielistä Suomea. Se kokoaa ihmiset yhteen ja vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Päivän kunniaksi on hyvä pohtia kieliryhmien asemaa tämän päivän Suomessa. Erityisesti uuden kansalliskielistrategian laatiminen on meille tärkeää, ja siksi kysynkin, mikä on uuden kansalliskielistrategian tilanne ja kuinka varmistamme, että palveluita tarjotaan jatkossakin kansalliskielillä.

17.00 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Tack till ledamot Bergqvist för frågan. Det är alltså så att nationalspråksstrategin kommer att uppdateras under den här regeringsperioden. Vi alla oberoende av modersmålet, svenska eller finska, har samma rättigheter, och regeringen vill göra sitt för att stärka det att man också ska kunna se till att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken.

Elikkä tämä hallitus tulee laatimaan uuden kansalliskielistrategian, jolla turvataan ja vahvistetaan molempia kansalliskieliä, sekä ruotsia että suomea. Sen takia on tärkeää, että tässä työssä ovat mukana myös ne, jotka tietävät, minkälaista on elää sillä toisella kotimaisella kielellä, ja sen takia kuullaan herkäällä korvalla myös kieliryhmiä tässä asiassa. Me tulemme myös tekemään kielipoliittisen ohjelman, johon kuuluvat sitten saamen kielet, viittomakielet, romanikieli ja karjalan kieli. [Puhemies koputtaa] Kaikkea tätä tullaan tekemään nyt tulevana vuotena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Och ännu minister Andersson.

17.01 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Vi har i undervisnings- och kulturministeriet också på gång flera processer som har betydelse för våra båda språkgrupper och betydelse speciellt för undervisningen i svenska språket i Finland. Igår informerade ministeriet om att vi kommer att tillsätta en utredningsperson som enligt regeringsprogrammet kommer att ansvara för en helhetsutredning vad gäller undervisningen på svenska i Finland där vi kommer att granska situationen allt från småbarnspedagogiken till högskolorna och också se över tillgången på bland annat behöriga lärare och barnträdgårdslärare på svenska i Finland.

En annan del av det arbete som vi ansvarar för handlar om att utarbeta ett program för att öka intresset och också utveckla undervisningen i det andra inhemska språket. Det gäller såväl undervisningen på finska i svenskspråkiga skolor som framför allt undervisningen i svenska i finskspråkiga skolor, och det här arbetet kommer vi att inleda i början av nästa år.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Kyselytunti päättyi.

3. Verkkokalastus kiellettävä saimaannorpan levinneisyysalueella

Kansalaisaloite KAA 8/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti ja 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.04 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Täällä pohjoisessa, Suomen Saimaalla, asuu yksi maailman uhanalaisimmista hylkeistä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Kivelä. — Nyt pyytäisin hiljaisuutta saliin. Jos on jotain muuta keskusteltavaa, niin sitten ovien ulkopuolella. Täällä puhutaan norpasta. — Olkaa hyvä.

Kiitos. — Saimaannorppa on välittömässä vaarassa kuolla sukupuuttoon. Norppia on jäljellä arviolta noin 400 yksilöä. Niillä tulevine sukupolvineen on oikeus elää rauhassa. Saimaannorpan ja ihmisen yhteiselo on mahdollista, ja uskon, että kaikki suomalaiset haluavat nähdä norpan sukeltelevan Saimaalla myös tulevana vuosikymmeninä. Kuten Suomen luonnonsuojeluliitto on todennut, Saimaalle mahtuisi tuhansia norppia, kuten onkin ollut kauan sitten. Nyt käsiteltävä saimaannorppien puolesta tehty kansalaisaloite on todella tärkeä. Lämpimät kiitokset aloitteen tekijöille ja kaikille allekirjoittaneille.

Saimaannorpan ainoa vihollinen on ihminen. Ihminen on suurin syy siihen, että norppakanta alun perin romahti 1900-luvun aikana. Vielä 1940-luvulle asti norpasta maksettiin tapporahaa, ja metsästys kiellettiin vasta 1955, jolloin saimaannorppa rauhoitettiin. 1990-luvun alkuun asti talvipesiä tuhottiin Saimaan juoksutuksesta johtuvilla suurilla vedenpinnan vaihteluilla. Myös ympäristömyrkyt, rantarakentaminen ja piittaamaton vesillä liikkuminen tuhosivat norppien elinympäristöä. Kalanpyydyskuolleisuus on kuitenkin aivan olennainen tekijä norppakannan romahtamisessa.

Tällä hetkellä juuri hukkuminen kalanpyydyksiin on norpan suurin uhka ilmastomuutoksen ja pesimäaikaisen häiriön ohella. Saimaannorpan yleisin yksittäinen kuolinsyy on kalanpyydyskuolleisuus. Metsähallitus korostaakin yhdessä tutkijoiden kanssa, että kalanpyydyskuolleisuuden vähentäminen on ainoa keino säilyttää saimaannorppa. Etenkin pitkiä matkoja liikkuville, reviiriään laajentaville ja kalastuksen oppineille kuuteille verkot ovat vaarallisia surmanloukkuja. Nykyinen huhtikuun puolivälistä kesäkuun loppuun kestävä verkkokalastuskielto ei niitä riittävästi turvaa. Viime kesänä heti heinäkuun ensimmäisinä päivinä raportoitiin neljän kuutin hukkumisesta verkkoihin sotkeutumisen vuoksi. Vuodesta 2005 verkkoihin tiedetään hukkuneen yli 70 saimaannorppaa. Suomen luonnon-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

suojeluliiton mukaan todellinen kuolleisuus voi kuitenkin olla jopa kolminkertainen havaittuun verrattuna.

Heti heinäkuun murheellisten kuuttikuolemien jälkeen vasemmistoliiton edustaja Paa-vo Arhinmäki teki kirjallisen kysymyksen verkkokalastuskiellon jatkamisesta heinäkuun loppuun. Vastauksessa ministeri Leppä lupasi käynnistää ripeästi työryhmätyön kalastusrajoitusten toimivuuden arvioimiseksi ja uusien rajoitusten suunnittelemiseksi. Minä toivon, että tällä työryhmällä on rohkeutta ja vastuullisuutta esittää ratkaisuja, jotka aidosti suojelevat saimaannorppaa.

Ihmisen ja muun luonnon välisessä suhteessa on kyse tasapainon löytämisestä, joka tällä hetkellä on täysin vinossa. Tutkijoiden mukaan 80 prosenttia verkkoihin kuolleista saimaannorpista on alle 24-kiloisia kuutteja. Keskimäärin kuutit saavuttavat 24 kilon painon elokuussa, joten vaikka verkkokalastuksen ympärivuotinen kiello olisi saimaannorpan näkökulmasta kaikista paras vaihtoehto, jo pelkästään verkkokiellon jatkaminen heinäkuun ajan voisi poistaa suurimman osan näistä kalanpyydyskuolemista.

On totta, että aloitteen esittämällä ympärivuotisella kiellolla olisi maltillisia vaikutuksia kalastukseen. Ammattikalastajille voidaan kuitenkin esimerkiksi maksaa korvaus rajoitusten takia menetetyistä ansiosta tai kehittää muita keinoja taloudellisten vaikutusten minimoimiseksi.

Meidän velvollisuutemme on huolehtia siitä, ettei yksikään saimaannorppa kuole kalanpyydyksiin. Kannan hidas kasvu ei minun mielestäni riitä. Uhanalaisuuden poistuminen edellyttää kannan moninkertaistumista ja levittäytymistä vanhoille elinalueilleen. Minä uskon, että saimaannorpan suojelulle ja kannan elvyttämiselle on suomalaisen kansan laaja tuki.

17.09 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Meillä, meidän kauniilla Saimaallamme, elää maailman uhanalaisin hylje, ja jos tämä hylje häviää Saimaalta, se häviää koko maailmasta. Viime kesänä me kuitenkin kuulumme murheellisia uutisia. Saimaan verkkorajoitusten päättymisestä oli kulunut vain 12 tuntia — vain 12 tuntia — kun ensimmäinen tieto kuutin hukkumisesta tuli, ja heti seuraavana päivänä saatiin uusia suru-uutisia. Valitettava tosiasia on se, että viime kesä ei ollut mikään poikkeus, vaan norppia hukkuu verkkoihin joka kesä. Vuodesta 2005 alkaen näitä norppahukkumisia on ollut yli 70. Maailmassa on tällä hetkellä noin 400 saimaannorppaa, ja joka ikinen verkkoihin hukkunut yksilö on turha ja jokainen verkkokuolema on väärin.

Arvoisa puhemies! Kevään verkkokalastusrajoitukset ovat olemassa, jotta talvella syntyneet kuutit selviäisivät. Minusta on kuitenkin selvää, että nämä rajoitukset eivät riitä. Rajoitukset eivät koske koko norpan elinaluetta, ja ne ovat voimassa aivan liian vähän aikaa. Norppien hukkumiset ovat erityisen surullisia, koska ne ovat turhia. Ne voitaisiin estää, ja ne täytyy estää. Norpille vaarallisten pyydysten käyttöä on rajoitettava, ja niitä on rajoitettava norpan koko elinalueella. Nämä rajoitukset on laajennettava vähintään koko heinäkuun mittaisiksi, mieluummin vielä paljon laajemmiksi.

Arvoisa puhemies! Saimaannorppa on ainutlaatuinen eläin, ja erityisen tärkeä eläin se on meille suomalaisille, sillä norpasta on tullut koko Suomen luonnon ja suomalaisen luonnonsuojelun symboli, ja on ainoastaan meidän suomalaisten tehtävä pelastaa norppa ja suojella saimaannorppaa. Sitä ei voi tehdä maailmassa kukaan muu, ja sen takia minä haluaisin kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja joka ikistä suomalaista, joka tämän aloitteen on allekirjoittanut, ja kaikkia siitä, että yhdessä suojellaan ja puolustetaan suomalaista luontoa.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

17.11 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos tietysti aloitteen tekijöitten aktiivisuudesta asian suhteen. Näin Saimaan latvavesien kansanedustajana on norpan osalta ilo todeta, että sen suojelutoimenpiteet ovat Saimaan vesistöissä onnistuneet kanta-arvion mukaan hyvin. Talvikantahan on, niin kuin todettiin, noin 400 yksilöä tällä hetkellä.

Norpan suojelemiseksi on tehty myös hyvää työtä tutkimuksen, norppalaskennan osalta niin Luonnonvarakeskuksen kuin Itä-Suomen yliopiston taholta, ja meillä on aika tarkkaa tietoa norppien elinoloista, liikkeistä sekä niiden pesimäalueista. Tavoite, mikä norpansuojelustrategiassa asetettiin aiemmin tavoitteeksi, ollaan saavutettu kuusi vuotta etuajassa. Tavoitehan oli 400 yksilöä vuodelle 2025, eli joitain asioita on tehty oikein. On selvää, että norppaa on suojeltava, kantaa pitää edelleen vahvistaa, rajoituksiakin tarvitaan. Täyskielto on ylimitoitettu toimenpide, ja se lisää vastarintaa sekä salakalastusta. Se on mielestäni myös hiukan ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteitten kanssa niin vapaa-ajan kalastuksen kuin kotimaisen kalastuksen edistämisen osalta ja myös kalastusmatkailun osalta. Erityisesti vapaa-ajan verkkokalastus on kesämökkiläisille tärkeä kesäharrastus, ja myös koko ajan vähenevälle järvikalastuksen ammattitoiminnalle on pystyttävä tarjoamaan toimintaedellytykset. Lisäksi on todettava, että käyty keskustelu on paljon vaikuttanut jo tällä hetkellä esimerkiksi verkkokalastuksen vähenemiseen ja muiden kalastusmuotojen sekä kalastusvälineiden käyttöönottoon, mikä on hyvä asia.

Onkin nyt tärkeää, että tulevaisuuden suojelutoimet ja rajoitukset mitoitetaan tasapainoisesti ja yhteistyössä vesistön ympärillä asuvien ihmisten ja kalastusharrastajien kanssa. Norppakannan kasvaessa edelleen on syytä ottaa malttia tähän keskusteluun. Tarpeen on nyt rauhassa tarkastella nykyisten rajoitusten kokeilutuloksia ja valmistella mahdolliset uudet verkkorajoitukset vuodesta 2020 eteenpäin, rauhassa, asiantuntijoita ja paikallisia ihmisiä kuullen. Asian ympärillehän on perustettu työryhmä arvioimaan nykyisten rajoitusten toimivuutta. Lisäksi rajoitukset perustuvat vahvaan yhteistyöhön, pääosin osakaskuntien ja ely-keskusten tekemiin sopimuksiin, jotka ovat voimassa vuoden 2020 loppuun.

Hyvin valmistellut, faktoihin perustuvat asetetut tavoitteet ja norpansuojelua tukevat rajoitukset ovat varmasti tarpeen myös jatkossa, niin kuin aiemmin totesin, mutta nyt pitää mennä maltilla ja yhteistyöllä eteenpäin niillä askelmerkeillä, jotka yhdessä on sovittu. Itse todellakaan en kannata täyskieltoa enkä ääripolitiikkaa. Sillä saadaan yleensä huonoimmat tulokset aikaan kaiken kaikkiaan.

17.15 Juho Kautto vas: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin myös minunkin puolestani kansalaisaloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille tästä erittäin tärkeästä toimesta, millä halutaan suojella erittäin uhanalaista saimaannorppaa. Saimaannorppakanta on arveluiden mukaan noin 400 yksilöä. Vaikka sen kanta on vahvistunut ja lähes kolminkertaistunut pahimmista ajoista, on sen elinmahdollisuus yhä edelleen uhattuna. Syitä on monia, kuten ilmastonmuutos, joka vaikeuttaa norpan lisääntymistä, sillä se tarvitsee jäätä ja lunta pesimiseen. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat hankaluudet on vaikea kuitenkin nopeasti korjata.

Keskeisiä saimaannorppaa — ja erityisesti nuoria yksilöitä — uhkaavia vaaroja on kuitenkin myös verkkokalastus, johon me voimme täällä eduskunnassa nopeasti vaikuttaa. Tutkijat yhdessä Metsähallituksen kanssa korostavat juuri kuuttien kalanpyydystykseen kuolleisuuden vähentämisen olevan keskeistä, mikäli haluamme säilyttää ainutkertaisen saimaannorpan kannan. Emme voi siis sivuuttaa vastuutamme, vaikka tiedostan, että verkkokalastuksen tiukemmilla säännöksillä on myös vastustajansa, toisaalta ihan ymmärrettävistä syistä.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Arvoisa puhemies! Tiedän tämän, sillä suuren osan kesäviikonlopuista vietän Saimaan rannalla ja olen keskustellut vapaa-ajankalastajien kanssa. Toisaalta olen tullut samaan huomioon kuin Etelä-Savon maakuntaliiton vuonna 2015 tekemä tutkimus, että valtaosa paikallisista ihmisistä myös olisi laajentamassa verkkokalastuksen kieltoa. Olemme hallitusohjelmassa sitoutuneet omalta osaltamme pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen. Tähän kuuluvat mitä suurimmalta osin siis myös saimaannorpan kannan säilyttäminen ja sen edelleen vahvistaminen. Tältä vastuulta emme voi ummistaa silmiämme.

Mielestäni on tärkeä selvittää verkkokalastuksen kiellon laajentamista ainakin heinäkuun lopulle. Tämä käsittääkseni estäisi valtaosin kuuttien kuolemia verkkoihin, mutta ei haittaisi tuntuvasti ainakaan ammattimaista kalastusta. Ainakin tulisi pikaisesti ja tarkoin selvittää kuuttien esiintymispaikat, ja näiden paikkojen läheisyydessä verkkokalastuksen kieltoa tulee jatkaa.

Lyhyesti sanoen loppuun, meidän tulee löytää keinot, ettemme aja saimaannorppaa enempään ahdinkoon vaan voimme päinvastoin sen kantaa edelleen elvyttää. Tämä on mahdollista tehdä hyvässä yhteisymmärryksessä kalastajien kanssa.

17.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitos omastakin puolestani, että me olemme aikanamme muuttaneet perustuslakia niin, että kansalaisaloite on mahdollista. Kansalaiset tuovat heille erityisen tärkeitä asioita. Tässä ja tällä kansalaislakialoitteella olemme sen äärellä, että nyt suojellemme harvinaista, noin 400 yksilön hyljekantaa Suomessa, mutta meidän on otettava globaali vastuu. Me vaalimme täällä kansainvälistä aarretta, ainutkertaista eliötä, joka meillä kasvaa ja toivottavasti voi ilmastonmuutoksen etenemisestä huolimatta hyvin jatkossakin. Eli voidaan todeta, että hoitoon ja suojeluun satsattavat toimet ovat olleet onnistuneita, mikä antaa hyvän lähtökohdan sille, että voisimme sitä edelleen kehittää.

Meillä on käytössämme asioita, joita tässä keskustelussa ei ole vielä tullut esille. Meidän pitää elää rinnakkain paikallisväestön ja ammattikalastajien kanssa. Meillä eri sektoreilla on erilaisia järjestelmiä, joilla tätä rinnakkaiseloja voidaan kehittää ottaen nyt huomioon vaikka Metso-ohjelman mahdollisuudet, jossa yksittäiset ihmiset voivat korvausta vastaan olla mukana säilyttämässä meidän luonnon monimuotoisuutta ja edistämässä suojelutoimintaa. Toivon, että kun työryhmä tekee tätä työtä, niin otetaan huomioon myös se, kuinka me vähemmillä ristiriidoilla — kuten edustaja Eskelinen hyvin korosti, yhteistyötä tehden, eri intressiryhmien asiat huomioon ottaen — voimme päästä hyvään ratkaisuun. Saimaannorpan osalta tähän asti on onnistuttu hyvin, mutta on jo inhimillisesti katsottava, että sen meidän suojelutoimemme lisäksi, joka on edistänyt norpan kannan kehittymistä, edistetään vielä kuuttienkin mahdollisuutta olla edelleen jatkamassa sukua ja rikastuttamassa Saimaan vesistöä isommalla kannalla.

17.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Saimaannorpasta ja kuuteista olemme puhuneet eduskunnassa lukuisia kertoja, ja täytyy sanoa, että myös tuloksia on saatu aikaan. Siitä minun mielestäni voidaan ihan yleisesti olla tyytyväisiä. Meillä Suomessahan elää maailman uhanalaisimpiin eläimiin kuuluva ja uhanalaisin norppalaji eli saimaannorppa. Tuo kanta on tällä hetkellä vajaa 400 yksilöä, noin 400 yksilöä, ja vuositasolla kuutteja on syntynyt kahdeksisenkymmentä, eli tulosta on saatu aikaan. Mutta pitää muistaa, niin kuin tässä monessa hyvässä pu-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

heenvuorossa salin oikeastaan joka puolelta on tuotu esille, että norppien tulevaisuus on kyllä yksin meidän suomalaisten vastuulla. Onko Suomessa ja maailmassa jatkossa saimaannorppia, sen me päätämme Suomessa, ja siihen me pystymme myös onneksi vaikuttamaan.

Hyviä tuloksia on saatu aikaan. Ensimmäisenä, jo vuosien ajan on rakennettu lumipesiä, apukinoksia, ja haluan kyllä sanoa ison kiitoksen niille talkoolaisille, jotka näitä kolauksia siellä tekevät. Muun muassa edustaja Järvinen on ollut kolaamassa ja rakentamassa näitä tekopesiä, ja jos oikein muistan, niin viime tai edellistalvena ensimmäisen kerran kaikille alueille pystyttiin rakentamaan näitä apukinoksia, ja se on nimenomaan näiden edustaja Järvisen kaltaisten talkoolaisten, vapaaehtoisten varassa hyvin pitkälti, että ne sinne syntyvät. Se on ollut yksi aivan oleellisen tärkeä tekijä tässä onnistuneessa saimaannorpan pelastusoperaatiossa. Erityisen iloinen olin myös siitä, kun pari vuotta sitten saimme tietoa, että ensimmäinen ihmisen rakentama järviruokolyhdepesä onnistui saamaan maailmaan ensimmäiset kuutit. Se oli yksi hyvä askel. Ja vielä ehkä hienompi — aiemmissakin puheenvuoroissa esille on noussut huoli siitä, että meillä tulevaisuudessa ei välttämättä enää ole näitä lumia sinne kinoksiksi kerättävissä — nyt ensimmäisen kerran ihan viime talvena on onnistuttu saamaan ihmisen kokonaan rakentamaan kelluvaan ponttonipesään onnistunut kuutin syntyminen. Se on siis täysin ihmisten tekemä kokonaisuus, EU-rahoituksella ja Suomen rahoituksella tehty toimenpide, ja se on tietysti tulevaisuuden kannalta aivan oleellisen tärkeää, kun lumitalvet ovat vähän niin ja näin, ja silloin kun kolattavaa ei ole, näitä ponttonipesiä toivottavasti saadaan lisää ja ne myös tulevat entistä paremmin norppien suosioon. Haluan siis antaa vilpittömän kiitoksen kaikille tekijöille ja talkoolaisille, ja rahoitus tälle työlle, vaikka talkootyöstä on kyse, on jatkossa turvattava, ja esimerkiksi näiden ponttonipesien rakentamiseen on löydyttävä rahoitusta Suomesta.

Arvoisa puhemies! On myös varmasti totta, että voimme tehdä enemmän sen eteen, että ei tapahtuisi enää verkkokuolemia eikä toisaalta ihmisen aiheuttamia norpan kuolemia. Yksi hyvä on ollut nämä norppaturvalliset katiskat, joita on otettu käyttöön, sillä kyllä aika moni vapaa-ajankalastaja pystyy varmasti sen hetken kalastajanautintoaan tyydyttämään, kun pienet kuutit kasvavat isommiksi. Ja on varmasti rehellisyyden nimissä myönnettävä, että verkkokalastuskielto on tällä hetkellä riittämätön, ja sen takia itse pidän perusteltuna sitä, että verkkokalastuskieltoa pidennetään. Asiantuntijatutkimukset tukevat sitä, että jo kuukauden pidennys eli heinäkuun lopulle tehtävä pidennys voisi olla sellainen, joka tuotaisi parempaa tulosta ja kuutit saisivat kasvaa isommiksi.

Tehdään tämä nyt ensin tässä talossa ja katsotaan, mitä sillä saadaan aikaan. Jos tarvitaan, niin itse olen valmis etenemään seuraavaan askeleeseen, vaikkapa sitten verkkokalastuksen täyskieltoon, jos uhanalainen saimaannorppa sen lopulta tarvitsee. Mutta itse ottaisin nyt sen yhden askeleen, pidentäisin kuukaudella verkkokalastuksen kieltoa ja katsoisin, saadaanko kanta nousemaan tällä toimenpiteellä. Tehdään kaikki mahdollinen saimaannorpan, yhteisen ainutlaatuisen eläimemme, pelastamiseksi.

17.26 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Saimaannorppa on rakas eläin meillemme kaikille, ja se on eläin, joka on uhanalainen ja symboli siitä, että meidän tulee tehdä töitä uhanalaisten lajien säilyttämiseksi. Tässä työssä keskustaministeri Kimmo Tiilikainen onnistui erinomaisesti. Kuten edustaja Eskelinen totesi, olemme jo saavuttaneet vuodelle 25 asetetun tavoitteen: norppia on yli 400 yksilöä. Miten ministeri Tiilikainen tähän pystyi?

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Me kiristimme silloin asetuksella, annoimme erilaisia kalastusrajoituksia ja ennen kaikkea sitoutimme kaikki paikalliset toimijat toimiin norpan hyväksi. Osakaskunnille annettiin palkkiota, tällaista sopimuskorvausta 1,7 euroa hehtaarilta siitä, että he lupasivat valvoa kalastusrajoitusten toimia entistä paremmin ja tiedottaa niistä. He saivat myös kompensatiota lupatulojen vähentämisestä.

Uskon, että itse asiassa jokaiselle suomalaiselle, joka verkkoonsa on vahingossa saanut kuutinpohjan, tulee erittäin paha mieli, ja varmasti käyttäytyminenkin muuttuu tämän jälkeen. Toki on niin, että nyt kun näitä kuuttikuolemia on tullut, se on osin osoitus siitä, että kuutti on levinnyt alueille, joissa ei tiedetty sen esiintyvänkään.

Mikä keskustan ja minun viestini tähän keskusteluun on? Ensinnäkin lupaan valiokunnan puheenjohtajana, että tämä erittäin hyvä ja tärkeä aloite käydään siellä valiokunnassa asianmukaisesti läpi ja kuulemme asiantuntijoita ja kuulemme niitä keinoja, joilla norpan tilannetta voidaan parantaa. Kyllä minun viestini tähän keskusteluun on nimenomaan samantyyppinen kuin todella rakentavasti valtaosalla täällä on ollut, esimerkiksi edustaja Eskelisen puheenvuorossa: tärkeää on sitouttaa paikalliset toimijat, tärkeää on huolehtia myös Saimaan perinteestä ja saaristolaisidentiteetistä, puhtaan suomalaisen järvikalan saatavuudesta. On keinoja aina verkkojen painotuksesta lähtien, esimerkiksi ajallisesta rajoittamisesta lähtien, siirtymisestä toisen tyyppiin pyydyksiin kokonaan — erilaisia keinoja, joihin uskon paikallisten sitoutuvan, kun sitä keskustelua yhdessä käydään.

Keskusta haluaa, että jokaisella suomalaisella on nyt ja tulevaisuudessa mahdollisuus harrastaa kalastusta. Tämäkin on osa sitä suomalaista perinnettä. Ja on huomattava myös kalastus- ja metsästysmatkailun potentiaali, joka suurilta osilta on hyödyntämätön tällä hetkellä. Käytännön ratkaisuja voidaan löytää vielä lisääkin, ja toivon, että tiedeyhteisö tässä antaa myös parastaan. On hyvä, että tällainen työryhmä siellä jo pohtii, mitä tämän asian kanssa voisi vielä lisää tehdä.

Oikeastaan tässä on se viesti, minkä itse halusin tähän keskusteluun tuoda. Tosiaan lisää keskustelua ja syvällisemmin käymme sitten siellä valiokunnassa. Oikein hyvää keskustelua, ja olen kiitollinen aloitteen tekijälle tämän asian esiin nostamisesta.

17.31 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä kiitän lämpimästi tämän aloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia. On todella hienoa, että tämä aloite niin nopeasti keräsi yli 70 000 allekirjoitusta. Se osoittaa, että suomalaiset haluavat suojella ja vaalia norppaa. Kuten jo edellä on todettu, norppa on maailman uhanalaisin hylje: se elää vain Suomessa ja vain Saimaalla.

Toisaalta jo nyt — vaikka norppa on edelleen uhanalainen — norppakannan kehitystä voidaan pitää myös luonnonsuojelun menestystarinana. Kuten ainakin edustaja Kivelä edellä totesi, aikaisemmin norppia pidettiin vahinkoeläiminä ja niistä sai tapporahaa. 1950-luvulla se rauhoitettiin, ja seuraavalla vuosikymmenellä kantaa alettiin arvioida. Vuonna 1979 perustettiin Suomen WWF:n saimaanhyljetyöryhmä. 1980-luvulla alkoivat sitten ensimmäiset suojelutoimet, mutta esimerkiksi vasta vuonna 1996 kannanseuranta- ja suojelutyö siirrettiin ympäristöministeriön vastuulle ympäristöjärjestöiltä — ensimmäisen vihreän ympäristöministerimme Pekka Haaviston ministeriaikana muuten. Ja kuten tässä on todettu, norppakanta on hiljalleen kasvanut. Tämän vuosikymmenen alussa se oli jotain 300 yksilön suuruusluokkaa, mutta nyt on jo siinä 400:n hujakoilla.

Tämä on kaikki myönteistä kehitystä, mutta kuten tiedämme, norppa on edelleen uhanalainen. Sitä uhkaa verkkokalastuksen lisäksi myös ilmastonmuutos. Kuten edustaja Kal-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

mari totesi, minäkin uskon ja olen ymmärtänyt, että jokainen vapaa-ajankalastaja, joka löytää kuolleen kuutin verkoistaan, on järkyttynyt. Sehän on hyvin yleistä, että ihmiset ajattelevat, että jokin juttu sinänsä, noin yleisesti, on vahingollista, mutta jos juuri itse teen, niin ei se silloin, ei tämä minun juttuni voi olla vahingollista. Varmaan moni kesällä verkoilla Saimaalla kalastanut on näin samalla tavalla ajatellut. Vapaa-ajankalastajien verkot kuitenkin nimenomaan tappavat kuutteja kaikkein eniten. Kuten moni kollega on jo todennut, jo kuukauden pidennys verkkokalastuskieltoon olisi sekin tärkeä parannus.

Lopuksi haluaisin vielä todeta, arvoisa puheenjohtaja, kaksi asiaa. Ensinnäkin sen, että vaikka norppakanta todella on hitaasti mutta kuitenkin myönteisesti kehittynyt, emme saa unohtaa sitä, että myös ilmastonmuutos uhkaa norppaa, koska norppa rakentaa pesänsä kinnoksiin. Jo nyt monen vuoden ajan ihmisten on täytynyt auttaa norppaemoja tekemällä apukinoksia, jotta emot voivat saada kuuttinsa ensimmäisiksi viikoiksi lumipesiin suojaan.

Ja sitten vielä lopuksi haluan todeta sen, että on aika paljon ihmisiä, jotka eivät vielä kään ymmärrä, millainen uhka ilmastonmuutos on ihmiselle, mutta näyttää siltä, että vielä enemmän on valitettavasti niitä, jotka eivät ymmärrä, mikä merkitys luonnon monimuotoisuudella on paitsi elämälle yleensä myös ihmiselle. Haluan tässä yhteydessä siteerata Suomen Luontopaneelin puheenjohtajaa, professori Kotiahoa, joka on mielestäni esittänyt erinomaisen hyvän vertauksen. Hän on verrannut lajien sukupuuttoa siihen, että oltaisiin lentokoneessa, josta irtoaa niitti kerrallaan. Kukaan ei etukäteen tiedä, minkä niitin irtoaminen johtaa siihen, että kone rysähtää alas, mutta jokainen tietää, että jossain vaiheessa niittien irtoaminen on kaikille matkustajille tuhoisaa. Aivan vastaavalla tavalla me emme tiedä, millaisia ketjureaktioita, missä vaiheessa ja millä nopeudella seuraa lajien sukupuutosta. Ja koska ihminenkin on loppujen lopuksi luonnontuote — se on elämän monimuotoisuuden tuottama, meidän oma elämämme on tämän elämän ison kudelman varassa — niin meidän on tärkeää pitää tästä elämän isosta kudelmasta ja sen monimuotoisuudesta huolta.

17.37 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite, niin kuin tässä jo moni on tuonut esille, toi keskusteltavaksemme tärkeän asian, kun puhutaan saimaannorppan elinmahdollisuuksista. Saimaannorppa on tosiaan yksi maailman harvinaisimmista hylkeistä. Myös keskusta kantaa huolta ja tekee, on tehnyt pitkään, töitä saimaannorppien suojelemiseksi ja kannan kasvattamiseksi, ja meille on erittäin tärkeää, että me edelleen löydämme keinoja, joissa norppansuojelu ja kalastus voidaan yhä paremmin sovittaa yhteen. Tämä ympärivuotinen verkkokalastuskielto lopettaisi kokonaan esimerkiksi kuhan verkkokalastuksen talvella.

Nykyisten suojelutoimien ansiosta norppakannan koko on jo nyt kasvanut yli 400 yksilöön. Aivan kuten edustaja Eskelinen toi esille, jotain on tehty oikein, ja moni muukin on tässä todennut sen, että olemme myöskin onnistuneet norppien suojelussa. Mutta toki meillä on vielä parannettavaa. Esimerkiksi kuuttien suojaamiseksi on olemassa monia hyviä käytännön ratkaisuja, joita voi edelleen kehittää ja laajentaa. Näitä ovat esimerkiksi verkkojen ankkurointi ja ohuemman langan käyttäminen verkoissa, jolloin heinäkuiset kuutit pystyvät rikkomaan verkon eivätkä takerru siihen. Myös muiden tällaisten norppaturvallisten pyydysten, kuten rysien ja katiskojen, käyttö auttaa välttämään vahinkoja. On toki muistettava, että norppien kohdalla kyseessä on koko lajin suojeleminen, kokonaisuus. On hyvin tärkeää, että me yhdessä olemme sitoutuneet norppien suojelustrategiaan ja sen mukaiseen kannan kasvutavoitteeseen, ja on mielestäni erittäin arvokas huomio, mikä täällä

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

on tuotukin monien edustajien suulla esille, että norppien suojelu täytyy tehdä paikallisia ihmisiä kuunnellen ja yhdessä heidän kanssaan. Silloin me saamme kaikista parhaat tulokset norppienkin kannalta.

17.39 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on tullut jo esiin, minulla on ilo asua keskellä norppavesiä Puruvedellä. Olen ainakin viidennen, kuudennen sukupolven edustaja siellä, ja norppien kanssa on aina tultu toimeen. Vähintään 20 vuotta olen seurannut norppien suojelua hyvin läheltä ystäväni ”Norppa” Taskisen, tekemieni tv-ohjelmien ja — Taskisen kautta — myöskin Itä-Suomen yliopiston tutkijoiden ja Metsähallituksen välityksellä. Vähintään 10 vuotta minulla on ollut ilo olla mukana tekemässä norppalaskentoja ja viime vuosina myöskin vapaaehtoisena näitä apukinoksia, jotka ovat tärkeitä. Siitä huolimatta, että meitä vapaaehtoisia on tosi paljon, suurimman hatunnoston mielestäni ansaitsevat ne, joista tänään on puhuttu täällä vielä kohtuullisen vähän, ja ne ovat kalastajat.

Kun 15 vuotta sitten norpansuojelua teki, sitä tuli kutsutuksi kukkahattutädiksi ja viherpiipertäjäksi ja niin edelleen, ja vastakkainasettelu oli suurta. Ministeri Leppä muistaa varsin hyvin monet yhteisetkin tilaisuudet, joissa olimme, joissa vapaa-ajankalastajat, ammatikalastajat ja norpan suojelijat olivat lähes tukkanuottasilla — mutta se on nyt muuttunut. Ja suurimman hatunnoston todellakin haluaisin antaa Saimaan kalastajille, etenkin ammatikalastajille, joita tällä hetkellä on Saimaalla enää noin 300 jäljellä, siis vähemmän kuin norppia. Meidän on tärkeää pohtia sitä, kun norpansuojelua edistetään, että me teemme sen sosiaalisesti kestävästi ja myös kalatalouden kannalta kestävästi. Kannattaa muistaa — korjaan samalla joitakin virheitä, joita täällä on tullut — että pahin uhka norpalle ei ole ihminen, vaan se on ilman muuta ilmastonmuutos, ylivoimaisesti. Mutta ihminen on ainoa, joka norpan voi pelastaa, ja siinä tarvitaan meidän työtämme.

Suomalainen syö tällä hetkellä vain noin 4 kiloa kotimaista kalaa vuodessa. Samaan aikaan ulkomaista kalaa syödään 13 kiloa vuodessa henkilöä kohden. Jos me haluamme tehdä kestävästä tulevaisuutta, on tärkeää edistää kotimaisen kalan syöntiä. Vaikka verkkokalastuksessa Saimaalla puhutaan kohtuullisen pienistä kilomääristä, euromääräisesti kyse on isoista asioista kalastajalle, koska verkoilla pyydetään nimenomaan kuhaa. Jos ympäri-vuotinen verkkokalastuskielto tulisi voimaan, se tarkoittaisi sitä, että kuhaa jäisi saamatta 100 000 tonnia vuodessa. Satatuhatta tonnia vuodessa. Nämä ovat aika hurjia lukuja, kun tiedetään, mikä on kuhan kilohinta verrattuna vaikkapa muikun kilohintaan, ja sen takia täytyy tätä norpansuojelun edistämistyötä tehdä maltilla ja harkiten.

Mitä sitten voidaan tehdä? On aika laaja yksimielisyys siitä, että suojelukuukausia voidaan lisätä vähintään heinäkuulle. Me tiedämme kaikki, että kuutti on vähän kuin koiranpentu, joka lapsuudessaan kokeilee ja leikkii, tekee holtittomastikin asioita, mutta kasvaessaan viisastuu. Aika monet asiantuntijat sanovat, että se kuukausi on hyvin ratkaiseva aika sen kuutin elämässä, ja sen jälkeen verkkokuolemien riski pienenee olennaisesti. Yksi lisäkuukausi norpansuojeluun olisi ilman muuta varmasti yksittäisistä keinoista se kaikkein vaikuttavin. Jos ja kun kuutteja syntyy uusilla alueilla, on oleellista saada lisää rajoitusalueita, ja niistähän neuvottelevat sitten vesialueiden osakaskunnat ja ely-keskus yhdessä. Me tarvitsemme myös paljon tehokkaampaa viestintää mökkiläisille ja vapaa-ajankalastajille, että he malttaisivat välttää verkkokalastusta jo ensi kesän heinäkuussa. Ymmärrän hyvin sen tuskan, mikä on, kun huomaa, että omasta verkosta kuutti löytyy, sitä ei halua kukaan.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Verkon langanvahvuutta voi pohtia. Tällä hetkellä aika yleisesti käytetään 17 millin verkkoja, mutta verkon vaihtaminen 15 millin lankaan tuo jo paljon paremman tuloksen kuuttien ja norppien kannalta, ja tiedän jopa ammattikalastajia, jotka ovat vaihtaneet kaikki verkkonsa nimenomaan näihin 15-millisiin. Kalastusvälineitä ja niiden rakenteita pitää kehittää ja erilaisia pyydystyyppejä jalostaa eteenpäin. Ystäväni Taskinen, jonka jo mainitsin, kalastaa ammattikalastajana tätä nykyä katiskoilla, mutta myöskin pohjarysillä, joita samalla sitten kehitetään siihen suuntaan, että ne olisivat norppaturvallisia, niin että norppa ei niihin pääse. Yksi pohjarysä vastaa kolmea tai jopa viittä verkkoa, eli siitähän voi tulla yksi tulevaisuuden keino.

Meidän on tehtävä erilaisia ratkaisuja, jotka ovat kestäviä niin norpalle, kalastajille kuin koko kalataloudellekin. Mutta muistutan teitä siitä, että pelkästään sinä aikana, kun itse olen ollut tässä mukana, muutos on ollut asenteissa huikea. Siitä eripuraisuudesta ja solvausten heitosta on päästy valtavaan yhteisymmärrykseen, ja moni näistä vapaa-ajankalastajista ja ammattikalastajista on itse tekemässä norpille apukinoksia ja on itse laskemassa norppakantaa silloin huhtikuun lopulla, kun sitä tehdään. Ja tästä yhteistyöstä meidän pitää pitää kiinni. Ilman sitä norppa voisi huonommin. Siihen meillä ei ole varaa.

17.47 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Järvistä aivan erinomaisesta puheesta. Hän, jos kuka, tietää, mitä on elää Saimaan äärellä ja norppien lähellä myöskin — asiantuntija vailla vertaa.

Saimaa kaiken kaikkiaan on yksi Suomen helmistä, sen varmaan me kaikki tunnustamme ja tiedämme, ja norppa on aivan ainutlaatuinen, uhanalainen eläin. Itse eteläisimmän Saimaan äärellä asuvana ja kesäasukkaana Suur-Saimaan rannalla olevana tiedän myöskin, mitä keskustelua norpista, kalastuksesta, vapaa-ajanasumisesta ja pysyvästä asumisesta Saimaalla on käyty vuosien aikana.

Uhanalainen norppakanta elpyy tällä hetkellä jopa odotettua nopeammin, ja 400 yksilön välitavoite, joka oli asetettu vuodelle 2025, on jo saavutettu käytännössä kuusi vuotta etuajassa. Nyt jo norppakannan elpymisen taustalla ovat nykyiset kalastusrajoitukset, vapaaehtoisuus — ja sanon nimenomaan vapaaehtoisuus — ja norppien pesimisen turvaaminen muun muassa apukinoksia kolaamalla ja vapaaehtoistyöllä, nimenomaan. Kuten edustaja Järvinen omassa puheenvuorossaan totesi, siinä ovat nimenomaan kalastajat ja myöskin vapaa-ajan asukkaat olleet erittäin hyvin mukana, ja se on lähtenyt sieltä osakaskuntien, vesialueiden omistajien tahdosta myöskin paljon liikkeelle.

Tosiasia on, että kun norppakanta on kasvanut, niin norppien asuinalueet ovat samalla myöskin levinneet, ja niitä tavataan jo tälläkin hetkellä Suur-Saimaan eteläisimmillä osilla, ja kyllä se on ainutlaatuista. Siellä Saimaalla ollaan myöskin uutta matkailua jo kehitetty. Siellä on jo muutaman vuoden ajan ollut esimerkiksi vaikkapa norpparisteilyjä, joissa on päästy ammattinsa osaajien kanssa seuraamaan, miten norppa on kivellä.

Olennaista on, omasta mielestäni, se yhteinen tahto, joka tässäkin asiassa tulee olla: vapaaehtoisuus, yhteistyö. Itse henkilökohtaisesti en halua nähdä enkä kokea enää yhtään sellaista tilaisuutta, joita joitakin vuosia sitten tämän asian tiimoilta järjestettiin. Siellä se vastakkainasettelu oli voimakasta. Mutta ne tilaisuudet ovat edenneet omasta mielestäni hyvään suuntaan.

Elikkä siis nykyiset norppalukemat osoittavat, että nykyisilläkin toimilla on päästy hyviin tuloksiin, mutta tätä työtä täytyy jatkaa edelleen, norppa on edelleen uhanalainen. Mutta kyllä tosiasia on, että Saimaalle mahtuvat tällä hetkellä sekä saimaannorppa, ammat-

tikelastajat että myös vapaa-ajankalastajat, ja näin tulee jatkossakin olla. Siellä tulee voida olla myöskin vapaa-ajan asukkaat ja pysyvän asumisen asukkaat yhteistyössä ja yhdessä toimien.

Keskustan lähtökohta on kaiken kaikkiaan se, että Saimaan alueen ihmiset ovat suojelussa mukana ja suojelutoimia tehdään alueen ihmisiä kuunnellen. Vapaaehtoiset säätiöt sekä nykyiset rajoitukset ja kalastusalueiden omistajien vapaaehtoisuus ovat olleet siis auttamassa norppien lisääntymistä, ja tässä vesialueiden omistajat ovat avainasemassa. Mielestäni jokainen norppakuolema, joka ilmaantuu joko verkkoihin hukkumalla tai esimerkiksi kuuttien luontaisen pesäkuolleisuuden vuoksi, on ikävä, ja niitä ei missään tapauksessa voi toivoa eikä hyväksyä. Tosiasia on, että ei pelkästään verkkokuolleisuus vaan kyllä ilmastonmuutos ja lumen vähyys ovat myöskin tosiasia, joka aikaansaa kuuttien pesäkuolleisuutta. Siksi on erittäin hienoa, että vapaaehtoisia on löytynyt myöskin pesien kolaamiseen ja auttamiseen aina talvella.

Myöskin Saimaan alueen perinteistä ja puhtaan suomalaisen järvikalan saatavuudesta tulee pitää huolta, siinä myöskin on ammattikalastajien asema tärkeä. Ja myöskin vapaa-ajankalastuksen tulee olla edelleen mahdollista.

Kaiken kaikkiaan ympärivuotinen kalastuksen kieltö olisi järkyttävä teko, jota itse en voi missään tapauksessa hyväksyä, vaan nykyisillä periaatteilla tulee mennä eteenpäin. Omasta mielestäni ja keskustan mielestä jokaisella suomalaisella tulee olla nyt ja tulevaisuudessa mahdollisuus harrastaa kalastusta jatkossakin, ja kuten sanoin, ympärivuotinen verkkokalastuskieltö haittaisi merkittävästi Saimaan ammattikalastusta ja sitä vapaa-ajanviettä ja vapaa-ajanasumista, mitä Saimaalla on runsaasti.

Kiitän tässä yhteydessä ministeri Leppää siitä työstä, mitä hän on jo ennakolta tehnyt tämän asian hyväksi: se lähtee siitä, että alueella toimivat ihmiset tulevat olemaan ja voivat olla vahvasti mukana uusien kalastussääntöjen valmistelussa. Omasta mielestäni se on äärimmäisen tärkeää, että nimenomaan yhteistyöllä asioita saadaan eteenpäin tässäkin asiassa. Saimaalle siis mahtuvat niin norppa, ammattikalastajat kuin vapaa-ajankalastajatkin, nyt ja tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja Nestori Miikkulainen. — Edustaja Hoskonen.

17.54 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitän aloitteen tekijöitä. He ovat nostaneet esille asian, joka varmasti on tänäpänä yksi keskustelluimpia ja herättää valtavasti mielipiteitä. On hyvä keskustella ja asioita huolella suunnitella — sillä poistetaan ennakkoluuloja ja samalla autetaan tämän tärkeän luontokappaleen elämän jatkumista mahdollisimman hyvävointisena, nimenomaan niin, että kanta säilyy vahvana. Saimaannorppa on meille kaikille tärkeä, sen me tiedämme.

Itsessään en kannata näitä pakkotoimia totaalikielloista, ne ovat aina, olkoonpa asia mikä tahansa, olleet haitaksi ja pitkässä juoksussa aiheuttavat vain valtavan vastareaktion, josta itsestään seuraa sitten asioita, jotka eivät tässä tapauksessa koituisi norpan hyödyksi. Toivon hyvää, monipuolista vuoropuhelua ja ennen kaikkea sitä, että yksissä tuumin viemme eteenpäin tätä niin, että sekä norppa voi elää omalla reviirillään että muut eläimet pärjäävät siellä, samoin ne ihmiset siellä järvenrannoilla eri puolilla voivat jatkaa omaa työtään, omaa vapaa-ajanviettöään ja harjoittaa elinkeinoja.

On syytä muistaa: liian vähälle huomiolle on jäänyt tässä asiassa se, että kovin monen ihmisen elinkeino, jokapäiväinen leipä, on kiinni siitä, että näiden järvien käyttö säilyy hy-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

vänä ja tehokkaana jatkossakin. Kiitän myös ministeri Jari Leppää siitä, että hän on toiminut tässä asiassa jämäkästi, ja kun tämä keskustelu tästä verkkokalastuksen totaaliikiellosta ryöpsähti viime kesänä liikkeelle, niin hän otti silloin jo vahvasti kantaa siihen, että perustetaan työryhmä tätä asiaa tarkastelemaan monipuolisesti, minkä jälkeen tehdään johtopäätöksiä. Tämä työryhmä on aloittanut toiminnan jo 18.10. tänä vuonna, eli työ on käynnissä, ja työ kestää noin vuoden. On erittäin arvokasta, että tämä työryhmä toimii. Tässä maassa on semmoinen paha tapa aina, että kun jotakin lähdetään suojelemaan, niin se on totaaliikielto, mikä on täysin virheellinen teko jo pelkästään sen takia, että kun Euroopan unionissa näitä erilaisia suojelusystemeja viedään eteenpäin, Natura esimerkiksi, niin siellä ei tällaista totaaliikieltoa tunneta. Siellä tiettyjä asioita voidaan suojella, mutta ihmisten elämä jatkuu alueella aivan normaalisti. Suomessahan lähdetään siitä, että kun joku kielletään, niin totaaliikielto, että ei saa tehdä mitään. Se on aivan väärä lähestymistapa, koska kuitenkin pitää muistaa, että jos haluamme pitää pystyssä suomalaista maaseutukulttuuria tai yleensä elämää tuolla Suomen saloilla ja järvien rannoilla, se tarkoittaa sitä, että ihmisen pitää siellä pystyä elämään. Yksikään kulttuuri ei kehity, ellei siellä ole ihmisiä. Se kannattaa aina kaikkien intomielisten suojelukiihkoilijoidenkin muistaa.

On muistettava myös hallitusohjelmassa mainittu kotimaisen kalan käytön vahva lisääminen. Kala on ruokapöydässä erittäin terveellinen ja hyvä ruoka-aine, aivan suorastaan herkullinen. Jokainen sitä toivon mukaan nauttii mahdollisimman usein. Se on todella terveellistä ja ravitsevaa ja hyvää ruokaa. Valitettavasti vaan tänäpänä 80 prosenttia kalasta tuodaan ulkomailta, ja ironisinta siinä on se, mistä nämä kalat tulevat: pitkälti Norjasta, rekkaralli jyrää tällä kertaa tuolta pohjoisesta kohti etelää. Tässä meillä suomalaisilla on paljon parannettavaa. Se toisi suomalaisille töitä, jos käyttäisimme mahdollisimman paljon omaa kalaa, pienentäisi paljon puhuttua tuontia ja sitten ennen kaikkea hoitaisi meidän omia vesistöjämme. Vesistönhoidon kannalta yleensä on äärimmäisen tärkeää, että kotimaista kalaa käytetään. Kun kalaa poistetaan järvestä, sehän tarkoittaa sitä, että fosforitasapaino paranee, ravinteet vähenevät siitä järvestä ja sen järven tilanne paranee olennaisesti. Esimerkiksi Puruvedellä, juuri tällä samalla Saimaan alueella, siellä Kiteen alueella, on menossa Life-hanke, jonka kahtena tärkeänä tehtävänä on ollut valumavesien saaminen hallintaan, jolloin ravinteet valuvat mahdollisimman vähän Puruveteen. Siinä ollaan hyvässä alussa ja hyvässä vauhdissa, kohteita on korjattu, ja työ etenee. Mutta toinen merkittävä teko oli toissa keväänä tehty koekalastus siitä, että paljonko siellä on sellaista kalaa, joka joutaisi poistaa, erilaista roskakalaksi sanottua kalaa, jota käytetään muun muassa minkkien ja supitarhojen rehuna. Sieltä yhdellä koekalastuksella vedettiin 32 tonnia kalaa kuiville — kahdesta syvänteestä 32 tonnia kuiville. Sillä parannettiin niiden kyseisten lahdemien veden tilaa erittäin paljon. Tämä kannattaa kaikkien muistaa.

Hallitusohjelma on tässä aivan oikeassa, että kotimaisen kalan asemaa pitää parantaa. Kalastus on tärkeä elinkeino hyvin monelle ihmiselle, ja se on monelle myös — kesälomalla tai yleensäkin vapaa-aikana — äärimmäisen tärkeä harrastus. Kysymys on elinkeinosta, kysymys on harrastuksista ja kysymys on myös suomalaisesta elämäntavasta. Ei saa väheksyä sitä, että esimerkiksi jonkun suvun harrastuksiin on kuulunut satoja vuosia kalastus, taikka sitä, että joku nuori mies tai nainen innostuu kalastuksesta ja opettaa sen kalastuksen jalon taidon lapsilleen. Äärimmäisen tärkeää toimintaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi asia vielä tähän norppaan liittyen. Tästä päästään kätevästi toiseen uhanalaiseen eläimeen, metsäpeuraan. Meillä on tässä maassa suojeltu susia innolla, lajia, joka on... Uralin läntisellä alueella on noin 30 000—40 000 sutta, ja siitä pu-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

hutaan tässäkin talossa, että se on uhanalainen täällä Suomessa. Ei varmasti pidä paikkaansa. Mutta tuolla Kainuun korvissa pyörii ja Lieksan Ruunaalla pyörii metsäpeurakanta, niitä on jäljellä alle tuhat yksilöä. Se on kuolemassa sukupuuttoon. Sitä ei katsota edes suojelun arvoiseksi, siitä ei edes puhuta. Susien suojelulla on tehty tässä maassa se teko, että sillä on käyty monen muun asian kimppuun. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen, pysytään norpissa.

Kyllä, pysyn norpissa, arvoisa puhemies! — Totean vain, että tässä on erinomainen rinastus siihen, että miten voidaan tehdä politiikkaa uhanalaisella eläimellä ajattelematta, mitä siitä seuraa. Toivon, että norpasta ei tule samanlainen ilmiö, että kotimaisia elinkeinoja sorsitaan ja ennen kaikkea vesistöjen käyttöä vähennetään, mikä olisi kaikkein onnettominta, mitä tässä asiassa voisi tapahtua.

18.00 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Saimaannorppa on tosiaan yksi maailman uhanalaisimmista hylkeistä. Jos norppa häviää Saimaalta, se häviää koko maapallolta. Suomen luonnon monimuotoisuus on kriisissä, joka johtuu pitkälti ihmisten toiminnasta. Saimaannorppa symboloi tätä muutosta, ja tämä kansalaisaloite kuvaa sitä huolta, joka suomalaisilla on luonnosta. Haluan kiittää aloitteen allekirjoittaneita ihmisiä.

Tänään käsiteltävä kansalaisaloite verkkokalastuskiellon pidentämisestä saimaannorpan levinneisyysalueella on tärkeä, sillä saimaannorpan yleisin yksittäinen kuolinsyy on kalanpyydyskuolema. Suojellaksemme norpan on norpille vaarallisten pyydysten käyttöä rajoitettava koko norpan elinalueella ja verkkokalastuskieltoa pidennettävä vähintään kuu-kaudella. Maa- ja metsätalousministeriön asetus verkkokalastuksen rajoittamisesta heinäkuun alkuun asti on ollut voimassa kolme vuotta. Rajoitus ei kuitenkaan ole riittävä, sillä vuosittain verkkoihin kuolee neljästä kahdeksaan kuuttia. Verkkokalastuskiellon laajentaminen ei uhkaa Suomen alueella kalastamista. Esimerkiksi kapeanieluiset katiskat, vieheet ja onget ovat norppaturvallisista kalastustapoja.

Ilmastonmuutos uhkaa, kuten täällä on sanottukin, myös norpan tulevaisuutta, sillä norppa tarvitsee lumihangen. Norppa ei ole ainoa eläin, jota talvien muutos uhkaa. Lämpenevä ilmasto näkyy radikaalisti juuri meillä Suomessa. Suomen vuosikeskilämpötila lämpenee kaksi kertaa muuta maapalloa nopeammin. Ilmatieteen laitoksen seurannan mukaan etenkin talvet ovat Suomessa leudontuneet. Joulukuiden keskilämpötila 1850-luvulta tähän päivään on noussut lähes viisi astetta. Ilmatieteen laitoksen ennusteen mukaan jo vuonna 2050 Etelä-Suomeen ei välttämättä enää sada lunta. Pohjois-Suomessa myös lämpötila laskee, lumihankien koostumus muuttuu ja lumipeitteen kesto lyhenee. Talvien lämpeneminen uhkaa suomalaisten luonnonvaraisten eläinten olosuhteita. Eteläiset luontotyy-
pit hivuttautuvat pohjoiseen, mutta kaikki lajit eivät voi siirtyä ylöspäin. Tällainen on esimerkiksi naalin — joka on kadonnut Suomen luonnosta — tilanne jo nyt. On siis aivan kriittisen tärkeää saada pysäytettyä maapallon lämpeneminen myös meidän eläintemme vuoksi. Saimaannorppaa eivät voi suojella muut kuin me suomalaiset itse. Tärkeä tehtävämme on pelastaa suomalaisen luonnon monimuotoisuus ja säilyttää uhanalaiset lajimme elinvoimaisina.

18.03 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Saimaannorppa on maailman uhanalaisin hylje. Niitä ei ole missään muualla kuin Suomen Saimaalla. Ne ovat yhä

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

välittömässä vaarassa kuolla sukupuuttoon. Kiitän kansalaisaloitteesta ja kansalaisten tahdonilmauksesta saimaannorpan pelastamisen puolesta.

Saimaannorpan yleisin yksittäinen kuolinsyy on valitettavasti kalanpyydyskuolema. Nykyisen sääntelyn mukainen verkkokalastuskielto kestää huhtikuun puolivälistä kesäkuun loppuun. Kansalaisaloite ehdottaa, että verkkokalastus Saimaalla kielletään ympäri vuoden. Vihreiden kanta on, että tässä vaiheessa kieltoa pidennettäisiin vähintään kuukaudella eli jatkossa verkkokalastus olisi kiellettyä myös heinäkuussa.

Viime kesänä verkkokalastus tuli sallituksi 3.7. ja muutamassa päivässä verkkoihin hukui neljä kuuttia. Tästä käynnistyi uudelleen kiivas norppakeskustelu. Kaikki nämä neljä kuuttia kuolivat verkkoihin, joilla pyydetään kuhaa tai isoa ahventa. Yksi oli 55 millimetrin solmuvälillä, kolme 60 millimetrin solmuvälillä — kaikki vapaa-ajankalastajien verkkoja. On havaittu, että mitä harvempi verkko on solmuväliltään, sen vaarallisempi se on norpalle. Vaarallisuus selittyy sillä, että kun norpan pää mahtuu silmäkoon läpi, se ei huomaa sitä. Tiedämme selvästi, että vielä heinäkuussa kuutti on altis jäämään verkkoihin kiinni. Mitä isompi kuutti on, sitä pienempi on todennäköisyys, että se jää verkkoon. Kaikkein vaarallisin aika kuutille on touko—kesäkuu, joka onkin jo onneksi suojattu. Tiedämme, että noin 80 prosenttia kaikista kalanpyydyksiin kuolleista saimaannorpista on alle 24-kiloisia ja kuutti saavuttaa tuon painon elokuussa.

Verkkokalastuskiellon pidentäminen kuukaudella heinäkuulle koskisi eniten vapaa-ajankalastajia, mökkeilijöitä, jollainen itsekkin olen Savossa, siellä Haukivedellä Linnan- saaren lähellä.

Norppien kokonaiskanta on nyt noin 400 yksilöä, joista lisääntymiskykyisiä on arviolta 155—200 norppaa. 80-luvulla norppia oli arviolta 120—150 yksilöä. 2000-luvulla oli kanta saatu nousuun, mutta tapahtui notkahdus, silloin arvio oli noin 260 yksilöä. Aktiivisella suojelutyöllä on siis päästy näihin nykylukuihin. Laji on silti erittäin uhanalainen. Erityisesti leudot talvet heikentävät pesimäoloja, ja kuten täällä on todettu, ilmastonmuutos lisää tätä riskiä koko ajan.

Meidän vastuumme on nyt siis aktiivisesti jatkaa tätä suojelutyötä. Saimaannorpan suojelu tähtää kannan kasvun lisäksi myös kannan leviämiseen niille alueille, joilta se on ihmisen toimesta ehtinyt hävitä. Verkkokalastuskiellon laajentamista tulee siis tehdä niin ajallisesti kuin alueellisesti. Saimaalle mahtuisi hyvin tuhansia norppia. Tämä tavoite meidän tulee pitää kirkkaana mielessä, kun mietimme ja päätämme suojelukeinoista.

18.07 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suuret kiitokset aloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille tärkeästä aloitteesta. On todellakin kunnia-asia suojella saimaannorppaa. On onnekasta, että tällä pitkäaikaisella työllä on ollut vaikutuksia, ja sitä pitää jatkaa hyvin määrätietoisesti.

Täällä todettiin, että Saimaa on yksi Suomen helmistä, mutta minusta kyllä välillä tuntuu siltä, että emme me sitä ihan ole tunnistaneeet ja arvostaneet riittävästi. Siitä kertoo myös saimaannorpan edelleen kohtuullisen hankala tilanne. Saimaannorppa on edelleen erittäin uhanalainen eläin, ja Saimaa on sen ainoa koti. Joten samalla, kun suojellemme norppaa, on tärkeää pitää huolta norpan elinolosuhteista.

Veden laatu on suurimmassa osassa Saimaata ja Suur-Saimaata hyvää tai erinomaista, ja kun katsotaan tuoreimpia tutkimuksia Suomen järvien tilasta, voidaan huomata, että ne siniset alueet osuvatkin juuri sinne Saimaalle ja Itä-Suomeen Suur-Saimaalle ja sen lisäksi toki Pohjois-Lappiin, jossa on myös toistaiseksi vielä erittäin puhdasta vettä. Kuitenkin

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

myös Saimaata ovat kuormittaneet maa- ja metsätalous, teollisuus ja yhä enenevässä määrin myös uudet hankkeet, kuten Finnpulpin hanke Kallavedellä, jota nyt puidaan myös ihan korkeimmassa hallinto-oikeudessa. On selvää, että vesien laatua ei saa heikentää.

Eteläiselle Saimaalle vettä tulee pitkin meidän todella pitkää Suur-Saimaan reittiä Pieli-sestä sekä pohjoisesta Kallaveden kautta Soisalons puolelta Leppävirran reittiä ja sen lisäksi itäpuolelta Heinäveden reittiä. Myös näillä alueilla on useita alustavia suunnitelmia erittäin isokokoisista avolouhosalueista yleensä suhteellisen köyhien malmien etsimiseksi. Myös ne uhkaavat meidän vesistöjämme. Ihan vastikään tänään kuulimme tutkijoilta, että on erittäin vaikeaa hallita näitä vesistöriskejä, kuten olemme nähneet Talvivaarassa ja siellä sitten joutuneet kokemaan sen, mitä Nuasjärvellä on tapahtunut ja kuinka tämän vesistön ekologinen tila on heikentynyt.

Siksi minusta tuntuu, että paitsi saimaannorppaa myöskään Saimaata emme riittävästi vielä arvosta, mutta kyllä potentiaalia olisi. Saimaahan kuvastaa myös Suomen historiaa ja suomalaista elämäntapaa mitä parhaimmalla tavalla. Vesireittien varrella on eletty usein niin, että sieltä on ollut vaikeaa liikkua, ja tiet ovat tulleet myöhään käytettäväksi. On liikuttu vesireittejä, ja tämä on tietysti kestänyt pidempään, joten aivan niin kuin erittäin vireää paikalliskulttuuria ja hienoja tapahtumia ja elämänmenoa sellaista suomalaista historiaa voi edelleen havaita myös Saimaan alueella puhumattakaan toki sitten esimerkiksi Savonlinnasta tai Punkaharjusta ja Savonlinnan Olavinlinnasta, joka on aivan upea paikka. Ihan siitä Olavinlinnan kupeesta voi tosiaankin lähteä sitten vaikkapa norpparisteilylle. Itselläniikin oli mahdollisuus tällaiseen osallistua ja kuulla siitä suojelutyöstä, jota norpan hyväksi on tehty.

Onneksi hallitusohjelmassa on tosiaankin todettu, että järvimatkailua edistetään ja vesien laatua parannetaan, ei siis heikennetä. Sisävesiliikennettä kehitetään, ja ylipäätään myös Suomen lähimatkailun potentiaali on tunnistettu paremmin. Kuitenkin vielä hyvin epäselväksi jää, mitä oikeasti pystytään tekemään ja miten me pystymme semmoisen suomalaisen vaatimattomuuden kääntämään ylpeydeksi, oli sitten kyse esimerkiksi ainoastaan Suomessa elävästä norpasta tai Saimaasta, joka on Suomen suurin järvi ja Euroopan neljänneksi suurin järvi. Tässäkään ei kannata pitää kynttilää vakan alla vaan olla ihan aidosti, rehellisesti ylpeä ja puolustaa näitä alueita, joita ei ihan joka paikassa todellakaan ole.

On aivan hämmästyttävää monille vierailijoille, että joistakin järvistä voi vielä suoraan juoda vettä. Niitä järviä nyt ei Suomessa ihan valtavan monta ole, mutta joka tapauksessa erittäin puhtaita järviä vielä toistaiseksi meiltä löytyy. Pidetään niistä huolta, pidetään huolta saimaannorpan ainoasta kodista. — Kiitos.

18.13 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Haluan myöskin osaltani kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tästä aktiivisuudesta, jota he ovat osoittaneet. Norpasta puhuttaessa aina tulee mieleen ”Saimaan saarella pikkuinen torppa” ja niin edespäin. Sitä on minunkin äitini minulle joutunut laulamaan — tuttu laulu varmaan kaikille täällä. 37 vuotta olen Saimaalla viettänyt aina kaikki vapaa-ajat, ja norppa on jäänyt näkemättä. Se varmasti kertoo myös siitä, että norppia on vielä liian vähän, vaikka kanta onkin kasvanut. Paikallislehdessä meillä oli vasta hyvä arvio siitä, kuinka ehkä saimaannorpan levinneisyys saadaan myös vahvemmaksi eteläisellä Saimaalla eikä vain pelkästään Suur-Saimaalla. Lisäksi myös Kaakkois-Suomessa Imatralla eläinlääkäri Sarkanen oli norppasuojelija viime kesänä ja

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

auttoi yhtä kuuttia palaamaan taas elävien kirjoihin, ja nyt onneksenne saimme huomata, että Luonnonsuojeluliitto myös palkitsi hänet tästä norppahoitolan pitämisestä.

Kuten täällä on puhuttu, on norppa uhanalainen, ja näitä samankaltaisia mutta ei samantaisia norppia löytyy myös muualta maailmasta: Laatokalta ja Baikaljärveltä. Laatokalla on huomattavasti neutraalimmat suhteet norppaan tuossa itärajan toisella puolella kuin täällä meillä, ja siksi olisikin mielenkiintoista tietää, mitä siellä on tehty toisin, jotta norpan ja ihmisen yhteiselo on tällä hetkellä ihan toisenlaista kuin Suomessa. Olen kuitenkin onnellinen siitä, että nyt täällä voidaan näinkin hyvässä yhteisymmärryksessä asiasta puhua. Siitä kiitos kaikille edustajille, ja ehkä ministeri Henrikssonin äskenen puhe kyselytunnilla osui oikeaan saumaan.

Ymmärrän varsin hyvin niin suojelun tarpeen kuin myös kalastajien näkemyksen varsinkin, kun tämä nisäkäs on niinkin ovela, että osaa syödä kalat myös suoraan verkosta. Täyskielto verkkokalastukseen on mielestäni kuitenkin ylimitoitettu, koska esimerkiksi Saimaa kaipaa vielä enemmän kalastusta kalanhoidollisesti. Meillä on Saimaalla myös valtava voimavara kotimaisen ruoan suhteen. Pääministerikin on meitä monta kertaa kehottanut syömään enemmän kalaa. Tässä olisi yksi mahdollisuus siihen, voisimme tehdä sen ilmastotekona. Siksi olen sitä mieltä, että emme voi kieltää verkkokalastusta kokonaan, mutta varmaan jonkinlainen asteittainen tiukennus on syytä laittaa harkintaan, jotta norppakantaa saadaan vielä parannettua ja koska kalanhoito on aivan yhtä tärkeää kuin riistanhoito, vaikka ne kalat tietysti hiukan huonosti näkyvät pinnan alta. Mutta uskon kuitenkin, että meillä on mahdollisuus löytää yhteinen sävel niin kalastuksen kuin myös norppasuojelun osalta niin, ettei viiksekkään vanhanpojan tarvitse olla sukunsa viimeinen.

18.16 Tiina Elo vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite verkkokalastuksen kieltämisestä saimaannorpan levinneisyysalueella keräsi heinäkuussa tarvittavan määrän allekirjoituksia vain kahdessa päivässä. Se osoitti, että kuuttien kuolema ja saimaannorpan suojelu koskettavat suomalaisia. Kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille tärkeästä työstä saimaannorpan puolesta. Haluan tässä yhteydessä myös kiittää edustaja Järvistä varsin asiantuntevasta puheenvuorosta. On todella hienoa, että meillä on täällä eduskunnassa todellisia norppa-asiantuntijoita.

Saimaannorppa on erittäin uhanalainen laji ja maailman uhanalaisin hylje. Sen kokonaiskanta on vain noin 400 yksilöä. Ja niin kuin täällä on todettu, saimaannorpan kanta on vahvistunut kiitos aktiivisten ja tuloksellisten suojelutoimien, mutta laji on edelleen vaarassa kuolla sukupuuttoon. Edelleen täällä on todettu, että suuri uhka pyydyskuolemien lisäksi ovat leudot talvet, jotka heikentävät pesimisolosuhteita, ja tämä on todella yksi vakava osoitus siitä, miten vakavia vaikutuksia ilmastomuutoksella on luonnon monimuotoisuuden kannalta. Norppakantamme on siis erityisen herkkä, ja kaikki keinot onkin otettava käyttöön sen turvaamiseksi. Koska saimaannorppa elää vain Suomessa, me todella olemme täällä Suomessa vastuussa norpan säilymisestä, ja onhan Suomella velvollisuus suojella norppakantaa myös EU:n luontodirektiivin nojalla. Saimaannorpan suojelutoimet ja suojelu tähtäävät kannan kasvuun ja leviämiseen myös niille alueille, joilta se on ihmisen toimesta jo hävinnyt. Siksi verkkokalastuskieltoa on perusteltua laajentaa niin alueellisesti kuin ajallisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin todettua, saimaannorpan yleisin kuolinsyy on kalapyydyskuolema. Tällä hetkellä verkkokalastus on kielletty norpan elinalueella valtioneuvoston asetuksella kesäkuun loppuun saakka, ja kuitenkin tosiaan surulliset uutiset viime

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

kesältä kertoivat, että ainakin viisi kuuttia kuoli heinäkuun aikana kalaverkkoihin. Eli norppakannan suojelemiseksi on tärkeää, että norpille vaarallisten pyydysten käyttöä rajoitetaan norpan koko elinalueella ja että näitä rajoituksia laajennetaan vähintään sen täällä jo mainitun heinäkuun mittaiseksi. Luonnonsuojelutoimissa on tärkeää, että nojaudumme parhaaseen olemassa olevaan tutkimustietoon, ja se on hyvä lähtökohta myös tämän kansalaisaloitteen käsittelylle ja norpansuojelutoimien tehostamiselle.

Haluan myös lopuksi kiittää kaikkia tahoja — kansalaisia, kalastajia, järjestöjä ja tutkijoita — jotka ovat vapaaehtoisesti tehneet arvokasta työtä saimaannorpan suojelemiseksi. Tehdään me oma osuutemme lainsäätäjinä täällä eduskunnassa.

18.19 Pirkka-Pekka Petelius vihr: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on erittäin ilahduttavan aktiivisesti ja runsassanaisesti puhuttu saimaannorpasta. Se on tärkeää. Täällä on puhuttu melkein niin paljon, että minun on turha enää sanoa mitään, mutta haluan kuitenkin toistella tässä vielä jotain — paitsi, että kiitän tietysti aloitteen tekijöitä tästä, ja toisin kuin edustaja Malmilla, minulla sen sijaan on ollut ilo nähdä tuo harvinainen, maailman uhanalaisin hylje. Jos saimaannorppa häviää Saimaalta, niin — haluan vielä tähdentää — se häviää silloin koko maapallolta. Tästä syystä juuri me olemme yksin vastuussa norpan säilymisestä. Ja niin kuin äsken todettiin, edustaja Elokin, EU:n luontodirektiivin nojalla Suomessa on velvollisuus suojella norppakantaa.

Saimaannorppakanta on kääntynyt nousuun ilahduttavasti aktiivisen suojelutyön ansiosta, kuten täällä todettiin, ja siitä kiitos kuuluu paitsi luonnonsuojelujärjestöille myös lukuisille yksittäisille kansalaisille, jotka vähälumisina talvina ovat kolanneet lunta norppien pesimiskinoksiksi. Mutta laji on edelleen vaarassa kuolla sukupuuttoon, niin kuin täällä on tullut esille. Saimaannorpan yleisin yksittäinen kuolinsyy on tämä verkkopyydyskuolema, ja jokainen verkkoon hukkunut norppa on liikaa, jokainen kuuttikuolema on liikaa edelleenkin. Viime kesänä me todella saimme kuulla näistä viidestä uudesta, surullisesta tapauksesta, kun verkkokalastus tuli sallituksi heinäkuun alusta. Muutamassa päivässä niitä hukkui viisi. Tämä osoittaa sen, että nykyiset verkkokalastusrajoitukset eivät vielä, ikävä kyllä, ole riittäviä.

Kuuttien kannalta paras ja vaikuttavin ratkaisu on kalastusrajoituksen pidentäminen. Toinen keino on tiedon ja tietoisuuden lisääminen. Me suomalaiset olemme ylpeitä siitä, että noudatamme sääntöjä hyvin, ja verkkokalastuskiellon puuttuminen niin heinäkuussa kuin norpan pesimisalueen rajoilta antaa väärän kuvan siitä, että verkkokalastus ei uhkaisi kuuttien henkeä.

Eipä tässä muuta jää kuin todeta vain, että minä kannatan lämpimästi sitä, että verkkokalastusrajoitusta pidennettäisiin vähintään koko heinäkuun mittaiseksi.

18.22 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Täällä on ollut erittäin hyvää keskustelua tästä kansalaisaloitteesta, joka tosiaan todella nopealla aikataululla keräsi vaadittavat nimet ja eteni tänne eduskuntaan käsittelyyn. Itsekin muistan elävästi, että yksi lapsuuteni ehkä surullisimpiakin lauluja oli ”Vanhojapoikia viiksekkäitä”, ja siinä tosiaan laulettiin, että sata vain hylkeitä ja kohta ei ehkä ainuttakaan. Siinä mielessä voimme todeta, että jossain olemme onnistuneet aika hyvinkin, kun nyt hylkeitä on kuitenkin se vajaa 400. Kuitenkin edelleen todella tilanne on se, että saimaannorppa on yksi maailman uhanalaisimmista tai maailman uhanalaisin hyljelaji. On tosiaan hienoa, että nyt työryhmässä pohditaan sitä, miten jatkossakin voitaisiin huolehtia siitä, että kanta kasvaa eikä vähene. Toivottavasti jossain

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

vaiheessa olisi tilanne, että ei olisi kyse enää niin uhanalaisesta eläimestä kuin tällä hetkellä.

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan melko radikaaliakin toimenpidettä, mutta se kertoo toki siitä, että ihmiset ovat edelleen huolissaan saimaannorpasta, ja tietysti viime kesänä tapahtuneet kuuttikuolemat varmasti ovat herättäneet huolta, ja se on täysin ymmärrettävää. Toivottavasti kuitenkin työryhmän työ etenee kohtuullisen nopeasti ja saamme vastauksia myös ihmisten huoliin. Uskon, että esimerkiksi asiantuntijoiden esittämä kuukauden pidennys verkkokalastuskieltoon voisi olla sellainen ratkaisu, joka kuulostaisi myös hyväksyttävältä. Kalastuselinkeinonkin puolesta on tietysti tärkeää, että tällaiset asiat, jotka ovat alueella herkkiä, pyritään viemään yhteistyössä eteenpäin niin, että siinä sekä kuutit voitavat että sitten pystytään samanaikaisesti huolehtimaan siitä, että Suomessa voidaan esimerkiksi kotimaista kalaa edelleenkin syödä.

Kiitos vielä aloitteen tänne eduskuntaan tuoneille, ja hyvä, että tämä nyt etenee sitten valiokuntiin. Varmasti sitten samanaikaisesti, kun työryhmä pohtii työtään, valiokunnassa pohditaan, miten tähän aloitteeseen eduskunta vastaa.

18.24 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun on puhujalistalla numero 20, niin ei ole kovin paljon enää lisättävää näihin aiempien puheenvuoroihin, varsinkin kun oma kokemukseni rajoittuu tähän Pullervo-liveen ja WWF:n kuukausilahjoittajan rooliin. Olen valtavan inspiroitunut teidän alueella asuvien ja lomailevien ihmisten puheenvuoroista. Siitä tulee se aito tuntuma siitä, että mitä siellä oikein tapahtuu.

Se on totta, että norppa on todellakin suomalaisen luonnonsuojelun symboli. Ja varsinkin se, että tämä kansalaisaloite keräsi kahdessa päivässä vaadittavan määrän allekirjoituksia, on myös vahva viesti meille eduskunnassa. Meidän on tehtävä nopeita ja vaikuttavia toimia, jotta me pystymme vahvistamaan norppakantaa ja edelleen jatkamaan niitä suojelutoimia.

Tässä on jo muutamassa viimeisessä puheenvuorossa korostettu myös sitä tutkimustietoa, että useimmat näistä heinäkuussa verkkoihin kuolleista norpista ovat olleet alle 24-kiloisia. Niin kuin edustaja Järvinen sanoi, norppa on kuin pieni koiranpentu: kun vähän annetaan aikaa, niin kyllähän se oppii. Ja tässä tietysti tulee se, että kun se saavuttaa sen tietyn painon ja koon, niin silloinhan se verkko ei ole enää niinkään henkeä uhkaava.

Olisin hyvinkin valmis kannattamaan tätä kuukauden kiellon lisäämistä sinne heinäkuun loppuun. Tietysti meidän pitää aina seurata sitä, mitä tämä työryhmä saa aikaiseksi ja mitä se esittää sitten silloin joulukuussa. Mutta ehkä askel kerrallaan niin, että paikalliset toimijat ovat mukana, koska se on kaikista kamalinta, että me kolmosen ratikan sisäpuolelta kerromme, mitä siellä pitäisi tehdä. Niin kuin tässäkin on tullut vielä, niin emmehän me halua pistää kapuloita rattaisiin kalastuselinkeinolle ja matkailuelinkeinolle.

Elikkä toivotaan, että asiat etenevät oikeaan suuntaan ja taas toukokuusta lähtien saamme seurata, mitä Pullervo-livessä tapahtuu.

18.27 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On ilo huomata, että norppaa halutaan suojella puolueesta riippumatta ihan salin joka puolella. Se suojelu on tärkeää toteuttaa kestävästi ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Kannattaa muistaa, että kun vielä vuosituhannen alussa kuutteja syntyi keskimäärin reilu 50 vuosittain, niin nyt viime vuosina niitä on ilokseni syntynyt yli 80 joka vuosi. Tämä suunta ja tämä vauhti on niin tärkeää ylläpitää, että se kannattaa toteuttaa yhteistyöllä.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Ja se, mikä jäi sanomatta, on se, että iso osa mielipiteidenvaihdosta ja muuttumisesta siellä paikallisesti on johtunut kalastajien saamista korvauksista. Tällä hetkellä vesialueen omistajille, ja kalastajille sitä kautta, korvataan 1,7 euroa hehtaaria kohti vuodessa. Vuosittain siis lähes 400 000 euroa ohjautuu näille alueille, ja se on tärkeää myös jatkossa.

Kun puhutaan siitä, millä aikataululla me voisimme saada uusia sääntöjä tai asetuksia voimaan, niin kannattaa muistaa, että meillä on vuosikaudet tehty hyvää yhteistyötä ja sitä on tehnyt myös norpan seurantatyöryhmä. Vesialueiden sopimukset päättyvät näillä näkymin ensi vuoden lopussa. Se tarkoittaa sitä, että uudet sopimukset on hyvä neuvotella ja täytyy olla neuvoteltuina ensi vuoden loppuun mennessä. Senkin takia toivon, että ensi kesäksi saisimme vahvaa tiedotusta kaikille mökkiläisille ja vapaa-ajankalastajille siitä, että ne verkot kannattaa jättää vielä kuivalle maalle heinäkuun ajaksi, jotta saisimme edistystä aikaan rauhallisesti seuraavaksi kesäksi mutta myös jotta tällä norpan seurantatyöryhmällä olisi aikaa reagoida ja tehdä oma työnsä, jonka se on tehnyt hyvin ja tuloksekkaasti viimeisinä vuosina.

18.29 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan alkuun pitää todeta, että olen erittäin kiitollinen, että saan käyttää puheenvuoron, oman lyhyen puheenvuoroni, edustajakollega Järvisen puheenvuoron jälkeen, koska ajattelen niin, että olette yksi norppien äiti, ja voisin ajatella, että tässä salissa joku muukin ajattelee samalla tavalla.

Sitten tietysti haluan kiittää myös omalta osaltani jokaista kansalaisaloitteen allekirjoittajaa ja aloittaa toteamalla, että jokainen kuollut kuutti on liikaa, elikkä on päivänselvää, että norppaa on suojeltava ja kantaa pitää edelleen vahvistaa ja näitä rajoituksia tarvitaan. Koen tärkeäksi, että suojelutoimet ja rajoitukset mitoitetaan tasapainoisesti yhteistyössä paikallisten kanssa, mikä on myös täällä tänään useassa puheenvuorossa todettu. Suomen luonnonsuojeluliiton strategiassa todetaan: ”Saimaannorpan suojelun tavoitteisiin pääsemiseksi Saimaan alueen kalastusta on ohjattava kestävämpään suuntaan korvaamalla saimaannorpalle ja uhanalaisille kaloille vaaralliset pyydykset turvallisilla pyydyksillä.” Uskallan ajatella, että jokainen meistä tässä salissa allekirjoittaa tuon strategian tahtotilan, nekin kansanedustajakollegat, jotka eivät ole pystyneet muiden työtehtävien johdosta tähän keskusteluun osallistumaan.

Ehdotettu totaaliyörykkökalastuskielto on varmasti ylimitoitettu toimenpide, mutta verkko- ja kalastuskiellon jatkaminen kuukaudella elokuun alkuun ei sitä varmasti ole. Kuuttien selviytymiselle tällä kuukauden pidennyksellä on arvioitu olevan ilmeisen positiivinen vaikutus, ja tämä pitää ottaa jatkovalmistelussa tietysti sitten myös hyvin huomioon. Mikä on selvää, on se, että uhanalaista lajia on suojeltava, ja toivon, että kansalaisaloitetta käsitellään talossa siinä hengessä, jonka edustaja Torniainen totesi omassa puheenvuorossaan todetessaan, että Saimaalle sopivat jatkossakin niin norpat, ammattikalastajat kuin vapaa-ajankalastajatkin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Me olemme käyttäneet tähän puolitoista tuntia, ja varmaan sopii hyvin, jos tämä keskustelu päättyy ministerin puheenvuoroon.

18.32 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa rouva puhemies! Myös minulla on ollut ilo kerran nähdä saimaannorppa Saimaalla, vaikka en ihan Saimaan rannalla asukaan, mutta toki aika paljon siellä olen liikkunut tässä vuosikymmenien aikana.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Saimaannorppaa suojellaan Saimaalla. Saimaannorppaa suojellaan paikallisten, kesäasukkaiden, kalastajien ja eri yhteistyötahojen yhteisvoimin. Siksi on erittäin tärkeää, että me pystymme tämän vuoropuhelun ja vuorovaikutuksen säilyttämään ja sitä vahvistamaan, muutoin norppakanta ei vahvistu. Me olemme yhteisesti sopineet tavoitteet norppakannan kasvattamiseen. Me olemme tuota tavoitetta noin kuusi vuotta edellä, ja tämä on hieno asia, tämä on todella hieno asia. Kiitos kaikille, jotka ovat osallistuneet tähän työhön ja sitoutuneet tähän työhön. Linja on hyvä, ja sitä meidän kannattaa ja pitää jatkaa.

Samoin on oleellisen tärkeä asia, että me yhdistämme eri elementtejä kalastuksesta, monista elinkeinoista, asumisesta ja norpansuojelusta keskenään. Samalla me tulemme sitoutaneeksi ihmiset tähän meille tärkeään työhön. Siksi olen myöskin asettanut työryhmän, laaja-alaisen työryhmän, pohtimaan sitä ja käymään läpi nykyisten kalastusrajoitusten toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta ja ennen kaikkea valmistelemaan tulevaa. Työryhmän työ valmistuu hyvissä ajoin ennen kuin nykyiset sopimukset umpeutuvat, ja on tärkeää, että me pystymme tulevia sopimuksia saamaan riittävän aikaisessa vaiheessa sitten tehtyä myöskin jatkossa, jotta me pystymme tämän nykyisen linjan säilyttämään.

Tällä hetkellä meillä rajoitusten piirissä on noin 2 700 neliökilometriä. Tämäkin kuvastaa, miten valtavan isosta vesialueesta Saimaalla on kysymys. Se on huikean suuri alue, ja alue on koko ajan lisääntynyt sen myötä, kun norppakanta on kasvanut, ja se on levittäytynyt myöskin uusille alueille. Nyt tämä työryhmä käy lävitse tilannetta, mikä tällä hetkellä on, ja katsoo sitten, minkälaisia toimenpiteitä me jatkossa norpan suojelemiseksi yhdesä tarvitsemme. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

4. Puhemiesneuvostonehdotus laiksi eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/2019 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Lakialoite laeiksi varhaiskasvatuslain 39 §:n muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite LA 11/2019 vp Paula Risikko kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 25.10.2019 pidetyssä täysistunnossa. Nyt keskustelu jatkuu.

Keskustelu

18.35 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelu tähän aloitteen liittyen todellakin alkoi reilu viikko sitten, ja tuolloin edustaja Risikko tämän loistavan aloitteen erittäin kattavasti esitteli. Ensinnäkin aloite on erittäin kannatettava, ja muutama muu huomio tähän aihepiiriin liittyen:

Maailmamme ja maamme muuttuvat hyvin nopeasti, kuten kaikki hyvin tiedämme. Meille on tullut sanastoon esimerkiksi sana ”kunniaväkivalta”, jonka ensisijaiset huomiot ovat todennäköisesti väkivaltaa kohdanneet opettajat. Opettajille onkin mahdollistettava tarvittava tieto sekä työkalut kunniaväkivallan tunnistamiseen ja siihen, kuinka kohdata uhri.

Sosiaalinen media on puolestaan tuonut uusia haasteita nuorten seksuaalisen häirinnän saralle. Varhaiskasvatus on keskeisessä asemassa sukupuolittuneeseen väkivaltaan puuttamisessa. Riittävät resurssit ennaltaehkäisevään työhön on turvattava, ja opettajien koulutuksessa on huomioitava entistä enemmän ihmisoikeus- ja seksuaalikasvatus, jotta nuorille välittyy selkeästi tieto paitsi heidän omista myös toisten rajoista sekä oikeuksista.

Tämä sijoitus kannattaa tehdä nyt, sillä näin autamme tulevaisuuden aikuisia ymmärtämään, missä raja kulkee.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Heinonen — poissa, edustaja Laiho. [Inka Hopsu lähestyy puhujakoroketta] Poissa. — Edustaja Hopsu. Sitä minäkin olin mieltä, että Hopsu sieltä tulee — olkaa hyvä. [Inka Hopsu: Huomasin, että Laihoa ei näy, niin jo lähestyin puhujapönttöä!]

18.37 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Käsiteltävä varhaiskasvatuslakia koskeva lakiesitys antaa osaltaan työkaluja vastata nykypäivän ilmiöiden ja toimintaympäristön kehityksen tuomiin haasteisiin. Maailma muuttuu, ja opetus- ja kasvatusektorin on mitä tärkeintä pysyä muutoksessa mukana. Tärkeää työtä tekevien ammattilaisten tulee saada ylläpidettyä ja päivitettyä omaa osaamistaan. Opetusalan työolobarometri 2017 kertoi, että työnilo, työstä innostuminen ja työtyytyväisyys eivät enää vuonna 2017 kannatelleet opettajien ja alan johdon hyvinvointia. Kuormitustekijöitä on paljon: Työaika ei riitä tehtäviin, työkyky koetaan entistä heikommaksi. Liian moni kokee myös epäasiallista kohtelua ja kiusaamista.

Hyvin kohdentuva täydennyskoulutus on yksi keino ylläpitää työkykyä ja työmotivaatiota. Opettajien täydennyskoulutus on valitettavasti ollut hajanaista ja irrallaan peruskoulutuksesta, tilastollisesti Suomessa myös vähäistä. Täydennyskoulutuksen vaikuttavuutta tulisi arvioida. Opettajat tarvitsevat suunnitelmallista ja koko työuran kestävää koulutusta. Täydennyskoulutusta tulee kehittää niin, että se on eri opettaja- ja esimiesryhmillä johdonmukainen kokonaisuus ja tukee työn muutoksissa selviytymistä.

Edustaja Risikon lakialoite velvoittaisi varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja tuottajia huolehtimaan henkilökunnan tietojen ja taitojen päivittämisestä. Täydennyskoulutuksen pirstaloituneisuuteen ovat viime vuosien aikana vaikuttaneet myös koulutukseen kohdistuneet leikkaukset. Aihe on siis ajankohtainen ja tärkeä.

Hallitusohjelman kirjaukset antavat tähän asiakokonaisuuteen kelvollisen selkänöjan. Hallitusohjelmassa on muun muassa kirjattu, että opettajien ja johtamisen kehittämistä tuetaan osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmia. Lisäksi

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

opettajankoulutusfoorumi jatkaa toimintaansa ja kehittää opettajankoulutusta. Foorumin tavoitteena on luoda jatkumoa opettajankoulutuksesta perehdytys- ja täydennyskoulutukseen.

Nyt peruskoulussa käytössä oleva digitutormalli on saanut positiivista palautetta, ja siitä on positiivisia kokemuksia. Mallissa koululla on koulutettu opettaja, jonka vastuulla on muiden opettajien kouluttaminen myös oppituntien aikana. Tämä malli olisi hyvin sovellettavissa myös varhaiskasvatukseen ja muuhun temaattiseen täydennyskoulutukseen.

Haasteena on kuitenkin kuntien heikko taloustilanne. Eri kunnilla on erilaiset taloudelliset, ja valitettavasti joskus myös asenteelliset, valmiudet toteuttaa koulutukseen liittyviä uudistuksia, mikä voi asettaa eri kuntien opettajat ja oppilaat eriarvoiseen asemaan.

Yksi iso haaste kohdistui myös opetus- ja kasvatushenkilökunnan johtamiseen. Tällä hetkellä rehtoreilla ja muilla opetusalan johtajilla ei ole tarpeeksi aikaa pedagogiseen johtamiseen. Koulujen koot ovat kasvaneet, ja rehtoreilla ei esimerkiksi ole usein vararehtoria tukena. Varhaiskasvatuksessa on hyvä, että johtajien kelpoisuuksia nostetaan. Esimerkiksi Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Karvin, arvioinnin mukaan varhaiskasvatussuunnitelmat eivät toteudu riittävän hyvin, ja siihenkin auttaisi juuri henkilöstön ja johtajien kouluttaminen.

18.41 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikauden aikana olin sellaisissa tehtävissä, että tapasin paljon ulkomaisia kollegoita, toisia kansanedustajia, ministereitä, valtioiden päämiehiä. Joka ikisessä — korostan, joka ikisessä — keskustelussa nousi esiin suomalainen laadukas koulutus. Sitä ei tarvinnut selitellä kenellekään. Se oli itsestäänselvyys.

Kun me mietimme sitä, kuinka paljon maailma muuttuu tänä päivänä — muutoksen vauhti on aivan valtava — niin on aivan perusteltu tämä edustaja Risikon aloite siitä, että meidän opetushenkilökuntamme ja ohjaushenkilökuntamme ammattitaitoa ylläpidetään, kehitetään, niin että he pystyvät olemaan tässä kehityksessä mukana.

Tämä aloite pitää mielestäni sisällään huolen siitä, että meidän lapsemme saavat laadukasta opetusta, ja myös siitä, että meidän opettajamme pysyvät motivoituneina ja pystyvät antamaan itsestään sitä osaamistaan meidän lapsillemme.

Tässä aiemmassa, edustaja Hopsun puheenvuorossa tuli esiin myös rehtoreiden ja esimiesten rooli. Uskon, että meidän kaikkien aikuisten, jotka ohjaamme lapsia ja nuoria, suunnaton tehtävämme on pitää huolta siitä, että me itse jaksamme, ja ennen kaikkea siitä, että näillä lapsilla on sellainen ympäristö, että myös syntyy oppimisen tuloksia. Kun me puhumme laadukkaasta koulutuksesta, aina silloin tällöin unohtuu se, syntyykö niitä oppimistuloksia. Suomessa niitä syntyy, mutta jos me tarkastelemme vähän laajemmalla spektarilla, koko maailman tasolla, niin meillä on valtava oppimisen kriisi. Onneksi suomalaista osaamista, koulutusosaamista, myös viedään maailmalle, ja toivotaan, että näihin globaaleihin kysymyksiinkin saadaan vastauksia. — Kiitos.

18.43 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Kiitos aloitteesta. On todella tärkeää, että takaamme mahdollisuudet uudelleen kouluttautumiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Nämä ovat tärkeimpiä elinkeinoliittisiä toimia, mitä me voimme tehdä. Kun tiedetään, että suurin osa tulevista työpaikoista syntyy sellaisille aloille, joilla tarvitaan erilaisia uusia taitoja ja koulutusta, korkeakoulutusta, niin on äärimmäisen tärkeää, että me huolehdimme jatkuvasta oppimisesta ja myös siitä, että aloituspaikkoja riittää.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Olen saanut paljon palautetta varhaiskasvatuksesta — juuri siitä, että aikaa ei ole sille kehittämistyölle varattu. Aikaa ei ole myöskään riittävästi uudelleen kouluttautumiselle ja oppimiselle varattuna. Monissa kaupungeissa vaihdetaan aika tarkasti täyttö- ja käyttöasteita, mutta varhaiskasvatuksen työ vaatii monilla alueilla myös yhä enemmän sitä, että lapsille opetetaan myös esimerkiksi kieltä ja tuetaan monenlaisia erityistarpeita, mikä on ihan välttämätöntä sen kannalta, että lapset pärjäävät myöhemmin opinpolullaan. On tärkeää luoda semmoiset olosuhteet, että me rinnastamme varhaiskasvatuksen yhtä lailla oppimisen poluksi kuin peruskoulun, ja että kaikessa koulutuksessa turvataan sellaiset olosuhteet opettajille, että on mielekästä tehdä työtä. OAJ on kommentoinut sitä, että meidän todellakin pitäisi nähdä varhaiskasvatus osana oppimista ja koulupolkua — myös siinä, että me rajaisimme voitontavoittelun varhaiskasvatuksesta ulos, kuten me olemme tehneet peruskoulun osalta. Tämä olisi minun mielestäni ajatuksellisesti myös tärkeä asia jatkuvan oppimisen kannalta, ja on tärkeää, että yhä enemmän integroimme koko opinpolkua varhaiskasvatuksesta peruskouluun. Me emme voi nähdä varhaiskasvatusta enää sellaisena resurssitehokkaana säilytyspaikkana, vaan kyllä meidän pitää nähdä se oppimisena.

Siksi onkin tosi hienoa, että tässä hallituksessa ja tässä eduskunnassa panostetaan nyt vihdoin myös varhaiskasvatukseen ja nähdään sen arvo. Ihan vastikään on viety eteenpäin esitys ryhmäkokojen palauttamisesta. Tämä on juuri sellaista tärkeää, aitoa poliittista työtä, joka parantaa siellä varhaiskasvatuksen arjessa myös mahdollisuuksia kehittämistyöhön. Sen lisäksi on toki tärkeää varata sille ihan erikseen aika.

18.46 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen tavoitteena on siis se, että opettajille tulisi lakisääteinen oikeus täydennyskoulutukseen. Tätä haen erityisesti siitä syystä, että jokainen tarvitsee oman ammattitaitonsa kehittämistä. Opettajat ovat kyllä yksi sellainen ammattiryhmä, jolla muuttuu jatkuvasti ympärillä työyhteisö, tai siis työelämä muuttuu, ja toisaalta pitää koko ajan sondeerata ja ennustaa sitä — kun niille rakkaille oppilaille sitten sitä elämää opettaa — ja pitää olla koko ajan ajan tasalla siitä, mitä tapahtuu. Ja se saattaa olla aika stressaavaakin, jos sen joutuu täysin ottamaan niin sanotusti omasta ajastaan.

Aikoinansa tällainen samanlainen tilanne tuli sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstöllä, että tuntui, että piti olla koko ajan ajan tasalla, niin kuin pitääkin, mutta sitten kuitenkin siihen täydennyskoulutukseen ei ollut mahdollisuuksia. Sitten siitä tehtiin lakisääteinen ensin terveydenhuoltohenkilöstölle, sitten sosiaalihuoltohenkilöstölle, ja uskon, että tämä lähtee liikkeelle myös sitten täällä koulutuksen ja kasvatuksen puolella, koska tämä varhaiskasvatuksessa jo on osittain, ja nyt sitten olisi tässä omassa lakialoitteessani. Ajattelen, että tämä olisi sitten ratkaisu, että se saataisiin myöskin muille kasvattajille, muille opettajille.

Arvoisa puhemies! Opettajien osaaminen on se, johon koko maamme osaamistason nousu ja menestys perustuvat. Siksi opettajien osaamista on säännöllisesti päivitettävä. Tällä hetkellä vain varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on lakisääteinen oikeus täydennyskoulutukseen. Opetusalalla vain varhaiskasvatuksen esimiehille, opettajille ja muulle henkilöstölle on säädetty oikeudesta täydennyskoulutukseen. Pidän tätä merkittävänä puutteena ja asiana, joka pitää yhdenvertaisuuden näkökulmasta pikemminkin korjata. Oikeus tulee olla kaikilla opettajilla.

Lakialoitteessani esitetään, että varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjälle ja tuottajalle säädetään velvollisuus huolehtia kasvatus-, opetus- ja ohjaushenkilöstön

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

sekä esimiesten ammatillisesta osaamisesta ja kehittämisestä. Ammatillisen osaamisen ylläpitämisellä ja kehittämisellä tarkoitetaan tälle henkilöstölle työajalla tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta, joka on tarpeen mainitun henkilöstön perehdyttämiseksi, ammatillisen osaamisen ajantasaisena ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi vastaamaan työn, työtehtävien ja työmarkkinoiden asettamia vaatimuksia ja ennakoitavissa olevia muuttuvia osamistarpeita.

Nykyinen yleinen velvollisuus perehdyttää ja kouluttaa työntekijöitä ei ole riittänyt turvaamaan esimiesten ja opettajien koko uran aikaista perehdyttämistä ja jatkuvaa oppimista. Kasvatus-, opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä esimiesten osaamisen kehittäminen ei saa riippua työnantajasta. Jokaisella oppijalla on oikeus osaavaan opettajaan. Suomessa 79 prosenttia opettajista on sitä mieltä, että ammatillisen osaamisen kehittämistoiminnalla on myönteinen vaikutus opetukseen.

Arvoisat kuulijat! Arvoisa puhemies! Täällä viime perjantaina jo käytiin tästä alustava keskustelu, ja täällä esimerkiksi edustaja Kinnunen käytti erinomaisen hyvän puheenvuoron ja itse rehtorina toimineena ja opetustyöstä vastanneena henkilönä toi esille myöskin näitä hyviä puolia tästä ja herätti kysymyksen myös kustannuksista, ja se on erittäin varteenotettava kysymys. Nimittäin tässä lakialoitteessani ei ole laskettu vielä kustannuksia, koska itse ajattelen sen vähän samalla ohjenuoralla, mitä aikoinansa tehtiin sosiaali- ja terveydenhuollossa, että ensin tietysti pitää olla se asetus, ja se tarkoittaa sitä, että se on hyvä ihan, että siinä ovat ammattijärjestöt ja OKM ja OPH miettimässä, millä asetuksella sitten tarkennetaan, että mikä täydennyskoulutus hyväksytään ja miten sitä kannattaa järjestää ja niin edelleen. Ja näin on myöskin sosiaali- ja terveydenhuollossa asetuksella sitten määritelty niitä tarkennuksia. Siitä taas riippuu sitten se, kuinka paljon se maksaa, ja sen tähden en pystynyt sitä laskelmaa tekemään. Sehän on ihan selvää, että kyllähän tämä maksaa, mutta kuinka paljon se sitten oikeasti hyödyttää, niin mielestäni tämä niin sanotusti hintansa haukkuu. Tietenkin tämä on arvioitava sitten peruspalvelujen valtionosuuksissa. Kun kunnille annetaan näitä valtionosuuksia, se pitää siellä huomioida, kun me olemme kerta jo monta hallituskautta sitten sopineet, että aina jos tulee kunnille uusia tehtäviä, se täysimääräisesti korvataan.

Eli kyllä tästä kustannuksia tulee. Mutta väitän — kun itsekin olen toistakymmentä vuotta toiminut täydennyskoulutusopettajana eli organisoinut erilaisia täydennyskoulutuksia niin keskussairaالاتasolla kuin sitten siellä ammattikorkeakoulussa ja toisella asteella — että on erilaisia tapoja suorittaa niin sanotusti ja täydentää ja ajantasaistaa sitä osaamistaan. Ne eivät aina ole niin hirveän kalliitakaan. Nykyään on aika paljon sitten vielä tätä tällaista sähköistäkin ja tällaista, että voidaan myöskin etänä opiskella, ja on nettiopiskelua ja monenlaista opiskelumahdollisuutta, joten se ei aina ole sitten niin kovin, kovin kallistakaan. Siitä syystä minä kyllä näkisin, että tästä on enemmän hyötyä kuin haittaa. Mutta totta kai tässähän on myös se mahdollisuus, että tämä mentäisiin askeltaen, että tässä käynnistettäisiin tätä ja tehtäisiin askelluksia, jolloinkin se ei ensi vaiheessa maksaisi niin paljon. Ymmärrän hyvin tämän taloudellisen tilanteen kunnissa, enkä missään nimessä näe niin, että kunnilla on ehdottomasti rahaa. Ei, ei ole, mutta tämä on minun mielestäni sellainen yksi paikka, jossa me voisimme ihan valtion tasolla lähteä kuntia tukemaan. Tämä on kuitenkin myös ei ainoastaan sitä osaamista vaan myös työhyvinvointia edistävää asiaa. Täydennyskoulutus kannattaa aina. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

18.53 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aikoinaan suunnittelin itsekin opettajan uraa. Opiskelin tuolloin Oulun yliopiston kasvatustieteen perusopintoja etäopin-
toina kansanopistossa ja kohtasin tuolloin erään elämäntyönsä opettajana tehneen henki-
lön. Hän totesi minulle, että se, joka pyrkii opettajaksi, pyrkii jaloön ammattiin. Opettajan
tehtävä, opettajan ammatti on jalo, tärkeä ammatti. Omalta kohdaltani rohkenen myös väit-
tää ja olen itse asiassa aivan varma siitä, että muutamalla asiansa osaavalla ja nuorta ym-
märtävällä opettajalla oli hyvin vahva merkitys siihen, että yhteiskunta sai myös minusta
korkeasti koulutetun, työkykyisen kansalaisen, vaikka minusta ei sitten opettajaa tullut-
kaan vaan suuntauduin eri ammatteihin.

Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Risikolle siitä, että tämän lakialoitteen myötä voim-
me nyt keskustella tästä tärkeästä asiasta, josta keskustelu tosiaan aloitettiin jo silloin muu-
tama viikko sitten. Jo silloin jäi mieleen tämä edustaja Risikon toteamus siitä, että jokai-
sella oppijalla on oikeus osaavaan opettajaan.

Tämä lakialoite tuo esiin sen tosiasian, että on todella tärkeää, että opettajilla olisi mah-
dollisuus täydennyskoulutukseen, jokaisella opettajalla. Aloitteen mukaan nykyinen yle-
inen velvollisuus perehdyttää ja kouluttaa työntekijöitä ei ole riittänyt turvaamaan esimies-
ten ja opettajien koko uran aikaista perehdyttämistä ja jatkuvaa oppimista.

Aloite on tavoitteissaan linjassa myös meidän hallitusohjelmamme kanssa, jossa sovit-
tiin, että lisätään työelämässä muunto-, täydennys- ja erikoistumiskoulutuksia ja että ta-
voitteena on jatkuvan oppimisen edistäminen. On tärkeää keskustella ja linjata sitä, miten
tämä toteutetaan. Siihen on erilaisia vaihtoehtoja, mikä on myös jo tässä keskustelussa tul-
lut hyvin esille. Tähän keskusteluun ja toteutukseen tarvitaan meitä kaikkia.

Mielestäni on myös tärkeää huomioida kaikessa lisäkoulutuksessa, olipa sitten kyse
opettajista, sairaanhoitajista, poliiseista, puhelinmyyjistä tai mistä tahansa ammatista, että
koulutukseen osallistumista helpottaisi useinkin se, että se voitaisiin tuoda sinne työpaikal-
le, ja aivan kuten edustaja Risikko totesi, esimerkiksi digitaaliset palvelut tuovat tähän mo-
nia mahdollisuuksia. Meillä varsin pitkien välimatkojen maassa ja myöskin kiireisessä työ-
elämässä koulutukseen osallistumisen kynnyistä usein voisi madaltaa se, että koulutus voi-
taisiin toteuttaa siinä lähellä työpaikalla. On erittäin tärkeää, että meillä koko maassa on
hyvät mahdollisuudet ja tasaveroiset mahdollisuudet osallistua ammatissa oppimiseen ja
kehittymiseen.

Myös erilaisia opettamisen ja kouluttautumisen esteitä tulisi karsia. Esimerkiksi ala-
koulun opettajan arjessa riittävän pienet ryhmäkoot ja hyvin hoidettu erityisopetus vahvis-
tavat opettajan jaksamista ja myös mahdollisuuksia omatoimiseenkin lisäoppimiseen. Jos
työelämä käy liian raskaaksi, on täysin luonnollista, että myöskin kouluttautumiseen osal-
listuminen silloin vähenee, kun ei siihen jaksaa välttämättä sillä tavalla osallistua. Siksi kai-
kenlainen opettajan työn ja myöskin koululaitoksen kehittäminen on erittäin tärkeää kai-
killa kouluasteilla. Tämä kehittäminen on sekä opettajan etu että oppilaan etu, ja se palve-
lee koko yhteiskuntaa. Koulutus ja sivistys ovat peruskiviä siinä perustuksessa, jonka va-
raan meidän hyvä yhteiskuntamme on rakentunut ja tulee myös tulevaisuudessa rakentu-
maan.

18.57 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen koulutusjärjestelmä ja
hyvät oppimistulokset ovat pitkälti korkeasti koulutettujen opettajiemme takana ja heidän
tekemänsä hienon työn tulosta. Heillä on laaja pedagoginen vapaus, ja kun tapaan asian-
tuntijoita ja kollegoitani eri puolilta maailmaa, suomalaisten opettajien tekemä työ nousee

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

aina esille näissä tapaamisissa. Näin ollen kiitän vielä kollegaa, edustaja Risikkoa tästä tehostetusta lakialoitteesta, joka on erittäin tärkeä ja antaa meille myös mahdollisuuden nyt keskustella siitä, millä tapaa opetushenkilöstön mahdollisuutta kehittää omaa osaamistaan voidaan jatkossa parantaa.

Meillä on nimittäin, arvoisa puhemies, edelleen isoja ongelmia siinä, miten opetushenkilöstön on mahdollista kehittää omaa osaamistaan työuran aikana. Näen nimittäin, että edelleen aivan liian paljon on kiinni siitä, miten koulutuksen järjestäjä, usein siis kunta tai kaupunki, tarjoaa resursseja ja esimiehet taas mahdollisuuksia koulutukseen osallistumiseen ja miten ylipäänsä opettajia ja opetushenkilöstöä koulutukseen lähtemiseen edes kannustetaan. Samalla tiedämme myös sen, että uudet opettajat, jotka aloittavat työuransa, kokevat, että he jäävät usein aika yksin luokkatilanteessa, ja meillä on isoja haasteita siinä, miten nimenomaan sitä vertaistukea, vertaisoppimista saadaan sitten myös kouluyhteisöissä edelleen vahvistettua.

Arvoisa puhemies! Haluan ottaa tähän keskusteluun yhden ehkä hieman muunlaisen tulokulman, jota minusta tämän lakialoitteen yhteydessä voidaan käydä läpi. Täällä edustaja Risikko otti hienosti esille sen, että uudessa varhaiskasvatuslaissa, joka on säädetty, on poikkeuksellisesti säädetty myös siitä, että varhaiskasvatuksen järjestäjällä ja tuottajalla on velvollisuus huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu riittävästi ammattitaitoa kehittävään täydennyskoulutukseen. On myös näin, että samanlaista velvoitetta meillä ei ole lainsäädännössä perusopetuksen tai toisen asteen koulutuksen osalta, on sitten kyse ammatillisesta koulutuksesta tai sitten lukiokoulutuksesta.

Minusta kuitenkin tätä opetushenkilöstön osaamisen kehittämistä pitäisi katsoa myös vähän laajemmin. Meidän pitäisi pohtia sitä, saammeko nyt riittävästi vaikuttavia tuloksia niillä euroilla ja niillä tavoilla, mitä taas yhteisesti käytetään. Opetushallitus tukee tällä hetkellä opettajien ja opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen järjestämistä muistaakseni noin 5 miljoonalla eurolla vuosittain. Näitä koulutuksia järjestävät usein nimenomaan yliopistojen täydennyskoulutusyksiköt ja organisaatiot, ja on epäselvää, miten laajasti tämä koulutus tällä hetkellä saavuttaa opettajia ja opetushenkilöstöä maantieteellisesti ja miten kattavaa tämä koulutus on.

Tällä hetkellä Turun yliopisto suunnittelee oman kasvatustieteellisen tiedekuntansa alle Raumalle Suomen ensimmäistä ”pikkunorssia”, joka tarkoittaa harjoittelupäiväkotia. Kuten, hyvät kollegat, tiedätte, meillähän on tässä maassa erittäin hieno niin sanottu normaalkouluverkosto, jossa yliopistojen tekemää tutkimusta ja viimeistä harjoittelutoimintaa voidaan viedä suoraan sinne koulujen arkeen, ja nyt olemme tekemässä länsirannikolle Suomen ensimmäistä harjoittelupäiväkotia, jossa tämä sama periaate tuodaan sinne päiväkodin arkeen, ja se paras ja viimeisin tietämys, mitä varhaiskasvatuksen kehittämisestä on, saadaan myös sinne päiväkodin arkeen mukaan.

Heitän ajatuksen ilmoille siitä, että kun, toivottavasti, tulevana vuosina tällainen verkosto saadaan koko Suomeen luotua, niin olisiko viisasta antaa näille päiväkodeille, siis ”pikkunorssseille”, myös tällainen alueellinen tai jopa maakunnallinen kehittämis tehtävä huolehtia myös alueen henkilöstön täydennyskoulutuksesta ja velvoittaa heidät myös tarjoamaan se viimeinen tieto, mitä tutkimuksesta ja harjoittelutoiminnasta on saatu, koko alueen henkilöstön käyttöön. Minusta tätä kannattaisi ainakin selvittää, koska tällä hetkellä normaalikoulut tekevät jonkin verran tätä täydennyskoulutustyötä kentällä, mutta minulla ei ole nyt viimeistä tietoa, miten kattavaa tämä työ on.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Arvoisa rouva puhemies! Joka tapauksessa tervehdin kyllä ilolla edustaja Risikon teemmää lakialoitetta ja penään, että tässä talossa ja sivistysvaliokunnassa tarkastellaan tämän kauden aikana tarkasti sitä, millä tapaa peruskoulutus tässä maassa toimii ja miten näitä veroeuroja vaikuttavasti käytetään, jotta jokaisella opetushenkilöstön jäsenellä tässä maassa asuinpaikasta tai työnantajasta riippumatta olisi oikeus siihen laadukkaaseen ja hyvään koulutukseen myös työuran aikana.

19.03 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan nyt käsittelyssä oleva lakialoite nostaa tärkeän huolen riittävistä panostuksista kasvatukseen, opetukseen ja ohjaushenkilöstön sekä esimiesten ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Samoin kuten täällä on aikaisemmin todettu, lakialoite tosiaan sopii hyvin myöskin tämän jatkuvan oppimisen teemaan. Tässä aloitteessa on todella nähtävissä tahto parantaa osaamista ja kouluttautumisen oikeutta. Tässä mielessä ollaan hyvinkin oikeilla jäljillä.

Ammatillisen osaamisen kehittämiseksi tehdään nykyisinkin jo paljon, mutta totta kai parantamisen varaa on. Jo nyt sekä rehtorit, opettajat että kaikki kasvatustammatilaiset laativat erilaisia kehittämissuunnitelmia, mutta ongelmana on toisinaan se, että ne jäävät suunnitelmiksi eivätkä välttämättä toteudu. On myös tosiasia, kuten tässä aloitteessakin viitataan, että ammatillisen osaamisen kehittämisessä, sen laadussa ja määrässä, on alueellisia eroja. Myös työnantajien välillä on eroja. Usein ne heijastelevat kuntien taloustilannetta ja ylipäättään kunnissa vallitsevaa kouluttautumisen kulttuuria. Kunnat tosiaan säästävät tiukassa taloustilanteessa juuri henkilöstön koulutuksesta, ja totta kai se on alalla ongelma. Edustaja Risko pohtikin jo hyvin, miten tämä olisi osutettavissa vastaamaan kuntien taloudellisia mahdollisuuksia.

Koulutuksen kysymys on aina myöskin hyvinvointikysymys. Tiedän omasta kokemuksestani — ja täällä on muitakin edustajia, jotka tietävät — alan kuormittavuuden. Osa opettajista, myöskin kasvatustyötä tekevistä ammattilaisista, hakeutuu vähemmän kuormittaville aloille.

Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite todella nostaa esiin aidon huolen osaamisen päivittämisestä, ammattipätevyyden kehittämisen oikeutuksesta, henkilöstön tasavertaisuudesta ja alan hyvinvoinnistakin. Tässä mielessä minusta tässä lakialoitteen pohjana on aito pyrkimys saada kouluttautumisen ja alan hyvinvoinnin mahdollisuuksia eteenpäin.

19.06 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pidän edustaja Risikon esille nostamaa lakialoitetta täydennyskoulutusoikeudesta ehdottomasti hyvänä ja kannatettavana asiana. Se jatkaa hallitusohjelmaa ja esimerkiksi sivistysvaliokunnan henkeä loistavalla tavalla.

Opettajien ympäristö on yhtä muutosta varhaiskasvatuksesta korkeakouluun, näin on todettu tässäkin keskustelussa, ja tämän pystyn opettajana täysin allekirjoittamaan. Nyt vain varhaiskasvatustammatilalla on oikeus täydennyskoulutukseen, vaikka näin tulisi olla läpi koulukentän. Nykyinen yleinen velvollisuus perehdyttää työntekijöitä ei ole myöskään minun nähdäkseni riittävä tähän tukeen opettamisen kehittämiseksi.

Näen myös haasteellisena sen, että esimerkiksi opettajan työaikaan on harvoin annettu riittävästi aikaa ja resursointia oman työn kehittämiseksi ja oman työn kehittämisen arvioimiseksi työaikana, ja tähän tulisi pistää panoksia. Osaltaan tätä vietiin toki eteenpäin esimerkiksi Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa, jossa pyrittiin löytämään tam-

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

möistä kehittämisajaka, esimerkiksi oppilashuoltotapauksissa opettajien omaksi turvaksi ja lasten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Nostan yhden esimerkin: Nimenomaan tämän erityisen tuen tarpeisten lasten määrä on nimittäin kasvanut. Joka kuudes peruskoululainen on saanut erityisen tuen päätöksen, ja erityistä tukea saaneista oppilaista alle puolet on erityisryhmässä ja jopa 20 prosenttia on itse asiassa täysin luokkatilanteessa. Vaikka olen varsin vastikään minäkin valmistunut opettajaksi, niin viiden opintopisteen erityispedagogiikan osaamisella on kovin haastava opettajan toimia tässä ympäristössä, jossa erityisen tuen osuus kasvaa lapsissa ja tarpeita on monenlaisia. Hallitusohjelman mukaan lisäämme resursseja ja sitä kautta ammattilaisten määrää oppilashuoltoon, mutta myös opettajille tarvittaisiin tässä erityispedagogiikan osaamisessa lisää tukea.

Tai entä, kun yhteisopettajuuden ennakoidaan yleistyvän. Uudenlaisista opetusmenetelmistä yhteisopettajuus on kasvattamassa suosiotaan. Olen itsekin päätenyt tämmöiseen dualiluokkaan opettamaan vailla sitä koulutusta, opettajankoulutuksen mukana en sitä saanut, ja käytännössä sekin tarvitsi oppia. Toivon, että todella tämmöisiä taitoja pystytään opettamaan myös jälkikäteen meidän laadukkaille suomalaisille opettajille.

Kolmas esimerkki on Vääksyn Aurinkovuoren koulusta, jossa on Opetushallituksen tuella kehitetty tunnetaitokasvatusta. Tämä on täysin uudenlainen tapa lähestyä lasten ja nuorten tunteita ja niiden prosessoimista ja kehittämistä. Näen, että tällaisiakaan taitoja ei opettajankoulutuksessa ole voitu siinä kohtaa [Puhemies koputtaa] opettaa, kun olemme olleet koulunpenkillä, koska totta kai tieto kehittyy pikkuhiljaa. [Puhemies: Aika!] Kannatan kyllä tätä ajatusta tästä lakialoitteesta.

19.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Laadukas ja monipuolinen koulupolku on maamme vahvuus. Kun presidentti Barack Obama kävi viimeksi Suomessa, hän kiitteli Suomen koululaitosta siitä, että jokainen lapsi ja nuori voi edetä koulupolulla niin pitkälle kuin rahkeet riittävät, taustasta riippumatta. Presidentti arvosti ja kiitti myös opettajien koulutuksen korkeaa tasoa. Siitä meidän tulee pitää kiinni. Opettajat tarvitsevat jatkuvaa oppimista. Oppimisesta ja osaamisen kasvattamisesta tulee tehdä osa työn tekemistä, ja siihen tulee löytää erilaisia tapoja: niin lähi- kuin etäopiskelua, vertaistukea, mahdollisimman monta eri vaihtoehtoa.

Lakiesitys nostaa esille opettajien henkilökohtaiset kehittymisen suunnitelmat. Sellainen tarvitaan jokaiselle opettajalle. Suunnitelma ja siihen liittyvä keskustelu ovat tärkeä osa pedagogista johtamista ja oppilaitoksen osaamisen johtamista. On tärkeää, että oppilaitoksilla on tähän valmiudet, ja siihenkin tarvitaan täydennyskoulutusta.

Meillä itse kullakin on muistoja upeista opettajista, tärkeistä henkilöistä elämänpolun varrella. Minulla oli alakoulun Alli, joka innosti meitä laskemaan laskuja niin paljon kuin halusimme. Hän toi aina uusia kirjoja, ja teimme niitä. Ja minulla oli yläkoulun Topi, joka antoi tilaa luovuudelle, ja saimme tehdä näytelmiä koko koulua varten.

Jotta meillä olisi huomennakin maailman parhaita opettajia ja Suomi pärjäisi jatkossakin, tarvitsemme jatkuvaa oppimista. Oppia voi tuki työssä, kursseilla, vapaa-ajalla ja täydennyskoulutuksissa niin muodollisesti kuin epämuodollisesti. Tämä jatkuvan oppimisen uudistus on 2020-luvun tärkeimpiä koulutus-, työllisyys- ja sosiaalipoliittisia uudistuksia, jossa kaikkien työikäisten, myös opettajien ja rehtorien, osaamista, koulutustarjontaa, toimeentuloa ja työelämän tarpeita tarkastellaan kokonaisuutena. Otetaan tämän lakiesityksen esiin nostamat tärkeät asiat sen toteuttamisessa huomioon.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

Kiitos edustaja Risikolle tästä tärkeästä aloitteesta.

19.12 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Meillä taitaa olla täällä innostuneiden opettajien opettajainkokous käynnissä. [Naurua] Laadukkaan opettajankoulutuksen tavoitteena ovat, juuri kuten edustaja Virolainen täällä aikaisemmin mainitsi, hyvät oppimistulokset, nuorten hyvinvointi ja saadun koulutuksen johtaminen työllistymiseen niin meillä Suomessa kuin maailmalla. Tässä toden totta on Suomella paljon annettavaa. Suomen kehityspolitiikassa nostetaan hallitusohjelman perusteella koulutus aiempaa suurempaan rooliin. Myös koulutusvientisektorin rooli kasvaa. Yksi täydennyskoulutuksen suunta voisi olla kansainvälinen yhteistyö koulutussektorilla. Hienoa, että Jyväskylän yliopisto uudella koulutusohjelmallaan osittain jo ryhtyy vastaamaan tähän tarpeeseen.

Opetuksen ja oppimisen kansainvälisen TALIS 2018 -tutkimuksen mukaan opettajat kokevat täydennyskoulutuksen esteiksi muun muassa työaikataulut, sopivan koulutustarjonnan puutteet, koulutuksen kalliin hinnan ja työnantajien tuen puutteen. Lakiesitys nostaa esiin opettajien oikeuden henkilökohtaisiin kehityssuunnitelmiin. Myös OAJ on muistuttanut henkilökohtaisten kehityssuunnitelmien käyttöönoton tärkeydestä. Taso on tällä hetkellä Suomessa alhainen: vain 44 prosentilla opettajista ja rehtoreista oli henkilökohtainen koulutus- ja kehityssuunnitelma.

Lakialoitteen sisältö liittyy myös keskeisesti laajemmin tarpeeseen kehittää jatkuvan oppimisen kokonaisuutta. Hallitusohjelman mukaisesti jatkuvan oppimisen uudistus on käynnistetty parlamentaarisen ja kolmikantaisen yhteistyönä yhdessä koulutuksen järjestäjien, työnantajien ja työntekijöiden kanssa. Samalla vastuunjaolla tulee myös opettajien täydennyskoulutusta edistää.

19.15 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Näin illalla on ihanaa nähdä, että täällä tosiaan olemme me opettajat. Täällä on nyt varmaan niitä alakoulun Alleja, ja oliko se Topi yläkoulusta vai mistä, ja meidän jokainen haluaisimme varmasti jäädä meidän oppilaidemme mieliin juuri sellaisena, miten edustaja Kinnunen täällä niin arvostavasti ja hellyttävästikin ja hellästi puhui näistä henkilöistä. Sellaisenahan mekin haluaisimme, että meidät muistetaan. Me jokainen muistamme aina niitä hyviä opettajia, vaikka eivät he aina kaikista sillä hetkellä tuntuneet niiltä kaikkein parhaimmilta, mutta jälkikäteen sitten he olivatkin niitä kaikkein parhaimpia.

Mutta jotta he voivat olla niitä parhaimpia, heidän piti koko ajan skarpata siinä substanssissa mutta myös opetusmetodiikassa. Sitten kun ajattelee, mitä tänä päivänä opettajan työ on, niin opettajan työtään kuormittavat hyvin paljon myös vanhempien ongelmat, perheongelmat, köyhyys, lapsiperheköyhyys. Me olemme paljon kuulleet tuolla sivistysvaliokunnassa asiantuntijoilta, että myöskin asuinalueilla on paljon problematiikkaa ja eriarvoisuutta, ja ne kaikki kuormittavat opettajan työtä. Väitän — minä olen aina sanonut näin — että ei täydennyskoulutus ole yksin sitä, että sinulla lisääntyvät tiedot ja taidot, vaan se voi tuoda myös vertaistukea tai tukea omalle toiminnalle, että ”kyllä, minä teen juuri oikein”, ja se helpottaa sitten myöskin henkisesti.

Haluan täällä olevia puheenvuorojen käyttäjiä ja muutenkin kuulijoita kiittää hyvistä kommentteista. Minä olen todella ylpeänä puheenjohtaja sivistysvaliokunnassa, jossa meillä ei ole mitään sellaista hallitus—oppositio-akselia, vaan me pohdimme nimenomaan opilaitten, opiskelun ja osaamisen mahdollisuuksia, ja nimenomaan Suomen parasta ja ihmisen parasta. Se on mielestäni sivistysvaliokunnalle hyvin hieno tehtävä. — Kiitos.

19.17 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hienoa olla tässä seurassa, mutta olen yksi niistä, joka on ollut se oppija, jolla on ollut oppimisvaikeuksia omalla koulupolullaan. Osaan arvostaa tätä keskustelua juuri siitä suunnasta, että itselläni oli ne omat ongelmani, jotka sitten aiheuttivat varmasti sen opetuksen omaksumisen vaikeudet mutta myös opettajalle ennenaikaisia harmaita hiuksia. Silloin havaitsi sen, että oli niitä opettajia, jotka olivat virittäytyneet opettamaan ja ottamaan haltuun myös sen erilaisen oppijan.

Minä ajattelen tätä asiaa sillä tavoin, että opetustyö on työtä. Koulu on työpaikka. Oppilaitos — tuo laitos-sana on kyllä erityisen huono sana, mutta oppimisympäristö — on yhtä lailla työpaikka. Meillä muualla työelämässä on tänä päivänä jo vuosikymmenet työssäoppiminen, jatkuva ammattitaidon kehittäminen ollut yritysten kannalta ensiarvoisen tärkeää, tai se yritys ei ole enää toiminut. Tässä mielessä oppilas ei ole kuin sorvattava kappale, että laitetaan koneeseen uusi ohjelma ja se kappale sorvataan, vaan pitää tietää enemmän, pitää osata huomioida, että tämä meidän yhteiskuntamme muuttuu jatkuvasti. Meillä tulee opettajille paljon enemmän haasteellisia oppijoita sinne kouluihin. Se vaatii ammattitaidon jatkuvaa hereillä pysymistä siitä, että todellakin oppilaskunnassa — tässä edustaja Risikko toi hyvin esille vanhempien ongelmat — meillä on perhetaustoista ja erilaisuuksista johtuvia haasteita, joissa ei voi tavallaan mennä vain sillä, että olet valmistunut, vaan pitää olla mahdollisuus päivittää omaa osaamistaan, kehittyä opetustyössä vastaamaan sitä koko ajan muuttuvaa tilannetta.

Vaikkei se tähän erinomaiseen lakialoitteeseen liitykään, niin kyllä sivistysvaliokunnalta toivoisi, että tämänkin kohdalla voisitte käydä keskustelua siitä, että otetaan vanhemmat yhtenä osana kehittämään sitä oppimisympäristöä: vastuullistetaan meitä veronmaksajia, jotka olemme kyllä vaatimassa, edellyttämässä ja suurennuslasin kanssa tarkkailemassa, kuinka opettajat työtään tekevät, tehdään tästä enemmän koko kansan voimin jatko sille, että meillä on hyvää opetusta edelleen.

19.20 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Haluaisin kiinnittää huomiota vielä tähän resurssikysymykseen, joka ei ole tehnyt viime vuosina monissa oppilaitoksissa helpoksi jatkuvaa oppimista ja ammatillista kehittymistä. Sen lisäksi, että on tiettyjä koulutuspäiviä, on kyllä tärkeätä, että se arkinen työ mahdollistaa myös palautumisen ja sen, että on aikaa myös työn ohessa ideoida ja hankkia uutta tietoa. Sen takia on niin tärkeätä, että nyt on saatu nämä koulutusleikkaukset käännettyä ja on saatu lisäpanostuksia kaikille koulutusasteille.

Esimerkiksi vapaassa sivistystyössäkin on nähty kovia leikkauksia aiempina vuosina. Siellähän käytetään paljon myös tuntiopettajien apua, ja etenkin tällaisessa työssä, jossa muutenkin käytetään tuntiopettajia, vielä näiden leikkauspaineiden alaisena on ollut kyllä erittäin vaikea miettiä, että saataisiin sitten vielä resursseja täydentävään koulutukseen. Rehellisesti pitää muistaa, että oppiminen ja jatkuva oppiminen vaativat resursseja, ja niiden resurssien tarjoaminen on kyllä äärimmäisen tärkeätä.

Yliopistoista puheen ollen siellä toki myöskin jatkuva oppiminen on elinehto kuten näissä muissa oppilaitoksissa. Myöskin siellä on ollut aika tiukkoja vuosia tämän osalta, eli jotta voidaan tarjota se paras opetus ihan kaikissa oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuksessa, niin kyllä se pitkälti on juuri resurssikysymys. Nyt on hyvä, että myös tähän on tartuttu, vaikka ei varmastikaan vielä riittävästi.

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

19.22 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Ilman että tässä liikaa laittaa sinivalkoisia silmälasia kasvoilleen, niin voin kyllä todeta, että meillä Suomessa on tällä hetkellä kasvattajat ja opettajat maailman parhaita, ja he tekevät alati muuttuvassa maailmassa kyllä upeaa jälkeä.

Edustaja Myllykoski kuvasi hyvin tätä maailmaa, jossa kasvattajat ja opettajat ovat. Siis on todellakin, todellakin paljon erilaisia oppijoita, joilla on erilaisia oppimisvaikeuksia, ja voisi sanoa, että jokainen lapsi, jokainen nuori, joka omalla tavallaan kehittyy ja kasvaa, vaatisi erityistä huomiota niin lahjakkaiden kasvatukseen liittyvissä asioissa kuin oppimisvaikeuksiin liittyvissä asioissa — ala on kovin lavea.

Yksi sellainen, mikä on tärkeää siinä, mihin tämäkin aloite pyrkii, tällaiseen kouluttautumisen ja hyvinvoinnin lisäämiseen, on myöskin — edustaja Myllykoski puhui oppimisympäristö-sanasta — sen oppimisympäristön kunto. Tarkoitin siis terveellisiä ja turvallisia tiloja, joissa alan henkilökunta, puhumattakaan lapsista ja nuorista, päivittäin ovat.

Tässä on myös kiinnitetty aivan oikein huomiota täydennyskoulutukseen, mutta tässä kohtaa on hyvä myöskin mainita, että opettajankoulutukseen liittyy haasteita sikäli, että kun maailma laukkaa kovaa vauhtia eteenpäin, opettajankoulutuksen osalta myöskin täytyisi pysyä alan haasteiden osalta ja tavallaan modernin maailman tahdissa mukana.

Mutta oleellista kaikessa kasvat- ja opetustyössä on se, että alan henkilökunnalla on aikaa olla lasten ja nuorten vierellä, kysyä, mitä heille kuuluu, ja sen jälkeen tulevat kaikki opetukselliset asiat, joissa opetellaan lukemaan, kirjoittamaan tai laskemaan, mutta heillä täytyy olla aika toimia.

19.24 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty erinomaisen hyviä puheenvuoroja. Kiitos, edustaja Kivisaari. Toki teistä kaikista, jotka olette opettajia, todella näkyy, miten se sieltä huokuu. Todella asiantuntevia puheenvuoroja.

Edustaja Myllykoskelle vain totean sen, että toitte hyvin koskettavasti myös esille sen, että teillä on ollut niitä oppimisvaikeuksia ja miten te olette saanut — ajatelkaa: te olette täällä. Se on hieno merkki meidän koulutuksemme mahdollisuuksista. Varmasti siinä on tarvittu paljon muutakin, mutta siinä on varmasti ollut yhtenä asiana se. Hyvä esimerkki siitä.

Toitte esille vanhempien merkityksen. Kyllä, meillä on aika paljon sellaista nyt tällä hetkellä — te tiedätte, jotka olette lähiaikoina opettajantyössä olleet — että monet vanhemmat säilyttävät sen kasvatustuon sinne opettajille eivätkä halua ottaa oikein kunnolla vastuuta. Siihen ei saisi tätä yhteiskuntaa päästää. Kyllä se kasvatustuon niille vanhemmille kuuluu, ja siitä meidän pitää pitää huoli.

Sitten edustaja Holopainen tuossa toi esille juuri tämän, että raskaan työn jälkeen pitää pystyä myös palautumaan. Aivan totta. Ei voi ajatella näin, että sinä vain niin kuin laukaat paikasta toiseen ja koulutuksesta toiseen, kun sinä olet aivan reporanka, koska eihän siitä sitten mitään hyötyä saa. Viittaankin sitten siihen, että opettajien mahdollisuus saada työnohjausta on aika minimaalista. Nyt minä en puhu täydennyskoulutuksesta vaan työnohjauksesta. Niitä ei saisi sekoittaa missään nimessä, ettekä te niitä sekoita, mutta minä haluan, että työnohjaus erotetaan nyt tästä täydennyskoulutuksesta, koska työnohjaus on aivan eri asia: se on nimenomaan sitä mielen huoltoa ja sitä jaksamisen huoltoa erityisesti, joskin täydennyskoulutuskin siihen sitten osaltaan auttaa.

Lopuksi sanon tällaisen loppuhuipennuksen. Tiedän, että edustaja Myllykoski on pitänyt huolta, että perheet voisivat perheiden päivänä olla täällä meidän mukana, minä

Pöytäkirja PTK 60/2019 vp

tiedän sen, ja sitten me olemme myöskin edustaneet sitä, että me haluamme niitä tet-jakso-laisia tänne, varmasti aika monella on ollut tet-jaksolainen täällä. Minulle tulee nyt historian ensimmäinen opettaja-tettiläinen ensi viikolla tänne. Hän on kysynyt minulta, voisiko hän olla yhden päivän täällä, kun hänellä on viikon tet-jakso, ja mikä ettei. Nyt hän tulee katsomaan, minkälaisia lakeja täällä tehdään. Nimittäin kerran eräässä tilanteessa pieni tyttö, kun hän sai kysyä ministeriltä — oli kyselytunti minulla ja ministeri Hyssälällä tuolla sosiaali- ja terveysministeriössä — hän kysyi siellä, kun oli perheiden päivä, nosti käden ylös ja kysyi: ”Onko päiväkodissa pakko nukkua?” Se oli vaikein kysymys, mitä minulle on tullut. Minä vastasin, että ei se ole lakisääteistä mutta hyväksi havaittu. Varmasti oli päiväkodissa sanottu, että se Risikko on käskennyt nukkua tai että kysy siltä, pitääkö. Ja se kysymys tuli. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 8.11.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen